Astudiaeth gwmpasu ar gyfer ymarfer addysgu cyrhaeddiad cymysg mewn ysgolion yng Nghymru.

Awdur(on): Becky Taylor[1], Carmel Conn[2], Anna Brychan[3], Gwilym Siôn ap Gruffudd[3], Laurence Thomas[3], Iain Jones[3]

1 Coleg Prifysgol Llundain (UCL), 2 Prifysgol De Cymru (USW), 3

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant (UWTSD)

Barn yr ymchwilwyr yw'r farn sy'n cael ei mynegi yn yr adroddiad hwn ac nid barn Llywodraeth Cymru o reidrwydd.

Cydnabyddiaethau

Diolch arbennig i Lucy Crehan am rannu ei gwaith a'i chefnogaeth wrth ddylunio'r holiaduron ar gyfer y cyfweliadau wyneb yn wyneb.

Mae ein diolch hefyd yn mynd i Siobhán Eleri a Natalie Way o Brifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant am hwyluso a threfnu cyfweliadau.

Barn yr ymchwilwyr yw’r farn sy’n cael ei mynegi yn yr adroddiad hwn ac nid barn Llywodraeth Cymru o reidrwydd.

Ariannwyd y gwaith hwn gan grant cydweithredol SAU dan y telerau a amlinellir yn y Strategaeth Genedlaethol ar gyfer Ymchwil ac Ymholi Addysgol.

https://www.llyw.cymru/y-strategaeth-genedlaethol-ar-gyfer-ymchwil-ac-ymholiad-addysgol-dogfen-weledigaeth

Am ragor o wybodaeth, cysylltwch ag:

Anna Brychan, Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant (UWTSD)

Ebost: a.brychan@uwtsd.ac.uk

Geirfa ....- 5 -

Crynodeb gweithredol ....- 7 -

1. *Cyflwyniad: Grwpio disgyblion* ....- 13 -

2. *Methodoleg a dulliau*..- 14 -

3. *Adolygiad o lenyddiaeth* ....- 23 -

4. *Canfyddiadau*..- 32 -

5. *Casgliadau ac argymhellion* ....- 54-

Cyfeiriadau ....- 60 -

Atodiad A. Holiadur Arolwg Ysgolion Cynradd: Grwpio Disgyblion mewn Ysgolion Cynradd.......- 69-
Atodiad B: Holiadur Arolwg Ysgolion Uwchradd: Grwpio Disgyblion mewn Ysgolion Uwchradd. - 79 -
Atodiad C: Cwestiynau cyfweliad manwl, lled-strwythuredig..- 84 -
Atodiad D: Gwahoddiad i gymryd rhan mewn astudiaeth gwmpasu ....- 86 -

Geirfa

Geirfa Acronym/Allweddair	**Diffiniad**
Safon Uwch	Cymwysterau Safon Uwch
Ysgol pob oed	Ysgol ar gyfer dysgwyr 3— 16/19 mlwydd oed
CiG	Cwricwlwm i Gymru
Coronafeirws (COVID- 19)	Y math o firws sy'n achosi'r salwch COVID- 19.
DfEE	Yr Adran Addysg a Chyflogaeth
Estyn	Arolygiaeth addysg a hyfforddiant Cymru.
TGAU	Tystysgrif Gyffredinol Addysg Uwchradd
AGA	Addysg Gychwynnol Athrawon
CCD	Cynorthwyydd Cymorth Dysgu
Cyrhaeddiad cymysg	Grwpiau o ddysgwyr/myfyrwyr sydd ag ystod eang o gyrhaeddiad blaenorol. Rydym ni wedi dewis cyfeirio at grwpio cyrhaeddiad cymysg drwyddi draw, yn hytrach na gwneud defnydd o'r cysyniad o 'alluog' a wrthwynebir. Mae gallu cymysg wedi'i gadw mewn dyfyniadau gan athrawon.
PYPC (NPEP)	Prosiect ymholi proffesiynol cenedlaethol
OECD	Y Sefydliad ar gyfer Cydweithrediad a Datblygiad Economaidd (OECD)

C (+ rhif)	Rhif cwestiwn yr arolwg
Set	Dysgwyr/myfyrwyr wedi'u grwpio yn ôl cyrhaeddiad mewn pwnc i'w addysgu yn y pwnc hwnnw
Ffrydiau	Dysgwyr/myfyrwyr wedi'u grwpio ar gyfer y rhan fwyaf/pob pwnc yn ôl mesur cyffredinol o allu
TA	Cynorthwyydd Addysgu
LlC	Llywodraeth Cymru

Crynodeb gweithredol

Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno canfyddiadau astudiaeth gwmpasu ar arferion addysgu cyrhaeddiad cymysg mewn ysgolion yng Nghymru.

Cefndir ac amcanion

Nod yr ymchwil oedd archwilio dulliau cyfredol o ddysgu ac addysgu cyrhaeddiad a chyrhaeddiad cymysg yng Nghymru mewn ysgolion cynradd ac uwchradd, yn ogystal ag ar draws ysgolion cyfrwng Cymraeg ac ysgolion cyfrwng Saesneg.

Bwriad yr ymchwil oedd mynd i'r afael â'r cwestiynau ymchwil canlynol:

1: Pa arferion grwpio cyrhaeddiad a therminoleg (mewn perthynas â'u harferion grwpio) sy'n cael eu defnyddio mewn ysgolion cynradd ac uwchradd prif ffrwd yng Nghymru?

2: Pam y mabwysiadwyd yr arferion hyn?

3: Beth yw canfyddiadau athrawon o effeithiolrwydd cyrhaeddiad a grwpio cyrhaeddiad cymysg ar gyfer dysgwyr (e.e., bwlch cyrhaeddiad, ymddygiad, presenoldeb)?

4: Pa ddysgu proffesiynol fyddai ei angen er mwyn i ymarferwyr fod yn fwy hyderus a medrus wrth weithredu grwpio cyrhaeddiad cymysg?

5: Beth yw canfyddiadau athrawon o effaith cyrhaeddiad a grwpio cyrhaeddiad cymysg ar ddysgwyr o aelwydydd incwm is (y rhai sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim)?

6: A oes agweddau ar grwpio cyrhaeddiad y mae angen eu harchwilio ymhellach yng Nghymru?

Dulliau a Methodoleg

Nodir manylion y dulliau cymysg a ddefnyddir yn yr astudiaeth gwmpasu yn adran 2 yr adroddiad. I grynhoi, fe wnaeth yr ymchwil gyfuno'r canlynol:

- Adolygiad o lenyddiaeth
- Arolwg o ysgolion cynradd ac uwchradd. O'r rhain derbyniwyd 28 o ymatebion cyflawn i'r arolwg ysgolion cynradd a 14 o ymatebion cyflawn gan ysgolion uwchradd.
- Cynhaliwyd 15 o gyfweliadau lled-strwythuredig gydag athrawon ac arweinwyr canol ac uwch arweinwyr ysgolion mewn wyth ysgol. Cafodd ymarferwyr mewn dwy ysgol uwchradd cyfrwng Saesneg a dwy ysgol cyfrwng Cymraeg 3-19 eu cyfweld. Cafodd ymarferwyr mewn pedair ysgol gynradd eu cyfweld, tair cyfrwng Saesneg ac un cyfrwng Cymraeg. Cafodd dau ymarferydd eu cyfweld mewn saith o'r wyth ysgol, uwch arweinydd ac athro ystafell ddosbarth ym mhob achos. Yn yr wythfed ysgol, cafodd athro pwnc ysgol uwchradd ei gyfweld.

Canfyddiadau ac Argymhellion

Mae'r tîm ymchwil yn argymell bod y canfyddiadau hyn yn rhoi mewnwelediad gwerthfawr ar sut mae arferion yn cael eu defnyddio a gallant lywio casglu data, a mathau eraill o ymchwil, ar gyrhaeddiad dysgwyr yn seiliedig ar grwpio yn y dyfodol.

Arferion grwpio cyrhaeddiad a therminoleg (mewn perthynas ag arferion grwpio) a ddefnyddir mewn ysgolion cynradd ac uwchradd prif ffrwd yng Nghymru

- O'r adolygiad o lenyddiaeth, arolygon a chyfweliadau mae'r tîm prosiect yn dod i'r casgliad nad oes un dull o grwpio mewn ysgolion cynradd ac uwchradd ac mae arferion yn sylweddol wahanol mewn gwahanol gyd-destunau.

- Yn ogystal, ychydig iawn o dystiolaeth am arferion grwpio yng Nghymru wnaeth yr adolygiad o lenyddiaeth ei chanfod, er bod y dystiolaeth sy'n bodoli yn awgrymu bod grwpio disgyblion yn ôl cyrhaeddiad blaenorol, neu allu canfyddedig, yn gyffredin.

- Mae ymchwil yn awgrymu diffyg llifedd rhwng grwpiau a chred gref gan athrawon yn effeithiolrwydd grwpio yn ôl cyrhaeddiad at ddiben cymorth i ddysgwyr.

- Yn yr arolwg, gofynnwyd i athrawon ysgolion cynradd am grwpio mewn darllen, ysgrifennu a mathemateg. Ar gyfer darllen a mathemateg, grwpio o fewn dosbarth oedd yr arfer pennaf ar gyfer pob grŵp oedran, a grwpio cyrhaeddiad cymysg oedd yr arfer pennaf ar gyfer addysgu ysgrifennu. Roedd setio a ffrydio yn gymharol anghyffredin, er bod nifer fach o ymatebwyr wedi nodi defnyddio setio mewn mathemateg mewn grwpiau oedran blynyddoedd 3-6, ac wrth ddarllen ym mhob grŵp oedran. Yn gyffredinol, roedd grwpio yn ôl cyrhaeddiad o fewn neu rhwng dosbarthiadau ychydig yn fwy cyffredin ym mlynyddoedd 3-6 nag yn y dosbarth meithrin i flwyddyn 2.

- Yn yr arolwg, gofynnwyd i athrawon ysgolion uwchradd am arferion grwpio yn y Gymraeg, Saesneg, mathemateg a phynciau eraill. Yn gyffredinol, grwpiau cyrhaeddiad cwbl gymysg a setiau oedd y mathau grwpio mwyaf cyffredin, gyda setio cynyddol wrth i ddisgyblion symud ymlaen drwy'r ysgol uwchradd. Er bod grwpio cyrhaeddiad cymysg bron yn absennol o fathemateg ym mlynyddoedd 10-11, roedd ychydig o ysgolion o hyd yn defnyddio amrywiadau ar grwpio cyrhaeddiad cymysg ar gyfer Cymraeg a Saesneg gyda'r grŵp oedran hwnnw. Roedd niferoedd cymharol uchel o athrawon yn adrodd am grwpio cyrhaeddiad cymysg mewn mathemateg ym mlynyddoedd 7-9, o'i gymharu â chanfyddiadau mewn ysgolion yn Lloegr (Taylor et al., 2020).

Pam y mabwysiadwyd yr arferion hyn?

- Gellir gwahanu'r rhesymau dros weithredu arferion grwpio yn fras yn gyfnodau cynradd ac uwchradd. Er enghraifft, mewn cyfweliadau siaradodd athrawon ysgolion cynradd am yr angen canfyddedig i dargedu dysgwyr ac felly, roedd

grwpio yn caniatáu i'r dull targedu hwn ddigwydd yn haws. Yn yr un modd, nodwyd bod grwpio yn caniatáu grwpiau llai o ddysgwyr, ac y gallent felly gael eu cefnogi gan oedolion yn briodol. Drwy gynllunio, crëwyd grwpiau llai lle gellid rhoi mwy o sylw unigol a chynhwysol/cyfleoedd teg i ddisgyblion.

- Mewn cyferbyniad, cyfunodd y grwpio mewn ysgolion uwchradd y gwahaniaeth canfyddedig yn natur y pynciau - ond hefyd maint dosbarthiadau a chyfyngiadau cyllidebol.
- Mae newidiadau i'r system ar gyfer dysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol, sy'n digwydd ar hyn o bryd, yn golygu na fydd rhai dysgwyr yn cael eu nodi o dan drefniadau newydd.

Argymhelliad 1:

Dylai Llywodraeth Cymru adolygu dichonoldeb ymestyn cyfleoedd presennol ar gyfer datblygiad proffesiynol cydweithredol a/neu ddylunio cyfleoedd newydd i athrawon, arweinwyr canol ac uwch arweinwyr gyfarfod a myfyrio ar fathau o ymarfer cyrhaeddiad cymysg.

Canfyddiadau athrawon o effeithiolrwydd cyrhaeddiad a grwpio cyrhaeddiad cymysg ar gyfer dysgwyr (e.e., bwlch cyrhaeddiad, ymddygiad, presenoldeb)

- Siaradodd athrawon o leoliadau cynradd ac uwchradd am eu cred bod grwpio cyrhaeddiad cymysg yn cael effaith gadarnhaol ar ddatblygiad cymdeithasol dysgwyr.
- Teimlai athrawon uwchradd fod mwy o gymhelliant o ganlyniad i grwpio cyrhaeddiad cymysg yn arbennig o effeithiol i fechgyn ar y ffin gradd TGAU C-D.
- Fodd bynnag, mewn cyfweliadau, nid yw athrawon cynradd ac uwchradd yn gallu llunio cysylltiadau uniongyrchol rhwng effaith arferion grwpio ar ymddygiad a phresenoldeb.

Argymhelliad 2:

Dylai Llywodraeth Cymru ymchwilio i ddichonoldeb dylunio a chynnal ymchwil pellach,

gydag athrawon, ar yr effaith a'r berthynas rhwng arferion grwpio, ymddygiad a phresenoldeb.

Mae angen dysgu proffesiynol i ymarferwyr fod yn fwy hyderus a medrus wrth weithredu grwpio cyrhaeddiad cymysg

- Roedd achosion, a adroddwyd yn y cyfweliadau, lle nad oedd gan athrawon hyder wrth addysgu ystod o ddysgwyr. Yn ogystal, nododd athrawon angen am wybodaeth bellach am fetawybyddiaeth a'u harferion ystafell ddosbarth, ac angen i fyfyrio ar y rhain.

Argymhelliad 3:

Dylai Llywodraeth Cymru adolygu ffurf a chynnwys hyfforddiant ychwanegol a datblygiad proffesiynol ar gyfer athrawon ac arweinwyr canol ac uwch arweinwyr ysgolion ar arferion addysgu cyrhaeddiad cymysg sydd wedi'u hintegreiddio yn y Cwricwlwm i Gymru.

Canfyddiadau athrawon o effaith cyrhaeddiad a grwpio cyrhaeddiad cymysg ar ddysgwyr o aelwydydd incwm is (y rhai sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim)

- Mae’n ymddangos bod dealltwriaeth dda gan rai cyfranogwyr am effaith grwpio cyrhaeddiad ar hunaniaethau dysgwyr a disgwyliadau athrawon, yn enwedig ar gyfer y rhai mewn grwpiau is.
- Fodd bynnag, nid yw'n ymddangos bod consensws, o fewn cwmpas yr astudiaeth, o beth allai fod yr effaith ar gyrhaeddiad os yw dysgwyr yn dod o aelwydydd incwm is.

Argymhelliad 4:

- Adolygu sut i ddylunio ymchwil yn y dyfodol, gydag athrawon, ar effaith arferion grwpio ar ddysgwyr a sut i ddiffinio 'anfantais'.
- Dylunio astudiaeth sy'n ymchwilio i sut y gall grwpio cyrhaeddiad effeithio ar ddysgwyr sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim.

Agweddau ar grwpio cyrhaeddiad y mae angen eu harchwilio ymhellach yng Nghymru

- Ni wnaeth athrawon godi meysydd penodol ar gyfer ymchwil pellach. Fodd bynnag,

mae tîm y prosiect wedi nodi sawl mater y mae'n argymell sy’n deilwng o ymchwil bellach.

Argymhelliad 5:

I Estyn a Llywodraeth Cymru roi arweiniad a chyfeirio at enghreifftiau penodol, sy'n seiliedig ar ymchwil, o arferion da y gall ysgolion geisio eu hymgorffori yn eu cyd-destunau. Er enghraifft, gwahodd ysgolion i ddarparu astudiaethau achos i'w rhannu drwy wefan Estyn pan nodir arfer da yn ystod arolygiadau.

Argymhelliad 6:

Cynyddu ymgysylltiad â darparwyr addysg gychwynnol i athrawon (AGA) drwy barhau i gynnal a rhannu ymchwil ar grwpio cyrhaeddiad a chynnwys hyn mewn rhaglenni AGA.

Argymhelliad 7:

Rydym yn cydnabod yr angen i ddatblygu dealltwriaeth o'r cymhlethdodau a'r risgiau sy'n gysylltiedig â grwpio cyrhaeddiad ar gyfer athrawon myfyrwyr a'r rheini ar ddechrau eu gyrfaoedd. Er enghraifft, cam-ddosbarthu dysgwyr i grwpiau yn seiliedig ar ddehongliadau anghywir o lefelau cyrhaeddiad a rhagweld eu cynnydd canlyniadol yn ogystal â'r heriau o beidio â phrofi grwpio cyrhaeddiad cymysg yn ystod ymarferiad AGA.

Argymhelliad 8:

Adolygu'r potensial ar gyfer ymchwil pellach ar sut y gall grwpiau cyrhaeddiad ryngweithio â chyfrwng iaith, o fewn yr ysgol ac yn y cartref, a'r ffactorau cymdeithasol ac addysgol a allai ddylanwadu ar y prosesau hyn.

1. Cyflwyniad: Grwpio disgyblion

1.1 Mae consensws cynyddol bod yr arfer o grwpio disgyblion yn ôl gallu canfyddedig, neu gyrhaeddiad blaenorol, yn arwain at ganlyniadau negyddol i degwch system addysg (Macqueen, 2013; Francis et al., 2017a; Francis et al., 2020) a thystiolaeth gymysg ynghylch yr effeithiau ar rai dysgwyr. Mae'r dystiolaeth ei bod yn effeithio'n negyddol ar ddysgwyr mewn setiau is bellach yn cael ei derbyn i raddau helaeth (Parsons & Hallam, 2014; Francis et al., 2020b), ond mae tystiolaeth hefyd i awgrymu effaith gadarnhaol ar ddysgwyr sydd wedi'u gosod yn y setiau uchaf (Collins & Gan, 2013; Parsons & Hallam, 2014).

1.2 O ganlyniad, mae'r ddadl ynghylch yr arfer o grwpio cyrhaeddiad mewn ysgolion yn cael ei gwrthwynebu. Mae awduron yn llunio casgliadau gwahanol o'r un canlyniadau; mae rhai yn dadlau bod yr effeithiau cadarnhaol posibl ar gyrhaeddwyr uchel blaenorol yn fwy na'r effeithiau negyddol posibl ar gyrhaeddwyr isel blaenorol, ac eraill, i'r gwrthwyneb. Mae astudiaethau amrywiol yn awgrymu bod achosion yr effeithiau hyn yn fwy cymhleth fodd bynnag, gan nodi dylanwadau a mecanweithiau croestoriadol lluosog.

1.3 Oherwydd nifer yr achosion uchel o grwpio cyrhaeddiad yn y DU, mae tystiolaeth ar arferion gorau ar gyfer addysgu cyrhaeddiad cymysg yn llai sefydledig. Yn yr adolygiad o lenyddiaeth rydym yn cyflwyno tystiolaeth ar nifer yr achosion o grwpio cyrhaeddiad yng Nghymru ynghyd â throsolwg byr o effeithiau grwpio cyrhaeddiad ar ganlyniadau dysgwyr a pherfformiad system. O hyn, rydym yn llunio rhai casgliadau am ymarfer yng nghyd-destun Cymru ac ystyriaethau pwysig ar gyfer newid addysgol.

Prinder tystiolaeth a nodau'r astudiaeth

1.4 O ystyried mai ychydig iawn o dystiolaeth sydd ar grwpio cyrhaeddiad yng Nghymru, nod yr astudiaeth gwmpasu oedd archwilio dulliau cyfredol o ddysgu ac addysgu cyrhaeddiad a chyrhaeddiad cymysg yng Nghymru mewn ysgolion cynradd ac uwchradd, yn ogystal ag ar draws ysgolion cyfrwng Cymraeg ac ysgolion cyfrwng Saesneg.

2. Methodoleg a dulliau

Mae'r adran ganlynol yn rhoi manylion dyluniad yr ymchwil a'r dulliau a ddewiswyd ar gyfer yr astudiaeth yn gyntaf. Cyfunodd y rhain adolygiad o lenyddiaeth gyda'r defnydd o arolygon a chyfweliadau. Yn ail, mae'n amlinellu'r arferion moesegol a ddefnyddir yn yr ymchwil ac, yn olaf, prosesau dadansoddi.

Dyluniad yr Ymchwil

2.1 Roedd y prosiect yn defnyddio dyluniad dulliau cymysg. Fe wnaeth yr astudiaeth adolygu llenyddiaeth, casglu data meintiol drwy arolwg a oedd yn ceisio sefydlu maint ymarfer grwpio, gan ddilyn gyda chyfweliadau manwl gyda nifer fach o ymarferwyr i gynhyrchu data ansoddol ar farn ymarferwyr a'r iaith /derminoleg a ddefnyddiwyd ganddynt i ddisgrifio eu harferion.

2.2 Cynhaliwyd yr arolwg yn y cyfnod o fis Mai i fis Mehefin 2023, a chynhaliwyd y cyfweliadau manwl o fis Gorffennaf i fis Medi 2023. Cwblhawyd dadansoddiad cychwynnol o ddata yr arolwg i lywio'r cwestiynau a ddefnyddiwyd yn y cyfweliadau manwl.

Adolygiad o lenyddiaeth

2.3 Cynhaliwyd adolygiad systematig o'r llenyddiaeth academaidd i ddod o hyd i erthyglau ymchwil sy'n berthnasol i arferion grwpio yng Nghymru. O ystyried mai prin iawn yw'r erthyglau sy'n benodol berthnasol i Gymru, nododd ymchwilwyr astudiaethau ledled y DU a oedd yn berthnasol, gan gynnwys Astudiaeth Carfan y Mileniwm. Adolygwyd canfyddiadau cyfredol allweddol yn y llenyddiaeth academaidd am grwpio cyrhaeddiad fel arfer hefyd, yn bennaf gwaith dylanwadol Becky Francis a chydweithwyr (2017a).

2.4 Cynhaliwyd adolygiad systematig o lenyddiaeth lwyd hefyd. Defnyddiwyd chwiliad uwch o wefan Llyw.Cymru i gael trosolwg o lenyddiaeth y llywodraeth yn ogystal â deunydd perthnasol gan Estyn, yr Hwb a'r trydydd sector. Defnyddiwyd y termau chwilio canlynol: 'grwpiau gallu', 'gallu cymysg', 'gallu uchel', 'gallu isel', 'mwy abl', 'mwyaf abl', 'lleiaf abl', 'grwpiau bach. Fe wnaeth hyn ddarparu 6000 o eitemau i gyd ac roedd

adolygiad o'r rhain yn awgrymu bod llawer yn ddogfennau yn ymwneud â gwybodaeth am ddysgwyr mwy abl a thalentog.

2.5 Felly, cynhaliwyd ail chwiliad gyda'r termau 'mwy abl', 'gallu isel', 'gallu uchel', 'mwy abl' a 'mwyaf abl' wedi'u tynnu allan, ond gyda'r term 'cyrhaeddiad' wedi'i ychwanegu. Cynhyrchodd hyn 2290 o eitemau a oedd yn cynnwys cyfran fawr o gynlluniau gwersi a gyflwynwyd gan ysgolion unigol yn ogystal ag adroddiadau arolygu Estyn.

2.6 Yn olaf, cynhaliwyd chwiliad gan ddefnyddio'r termau 'gallu cymysg', 'grŵp gallu' a 'grŵp cyrhaeddiad' yn unig, gyda'r termau 'grwpiau bach' a 'lleiaf abl' wedi'u tynnu allan. Ychwanegwyd hidlydd hefyd i ddal deunydd o'r deng mlynedd diwethaf, h.y. 2013-2023. Fe wnaeth y chwiliad terfynol hwn ddal 178 o eitemau i gyd, a'r mwyafrif ohonynt yn adroddiadau Estyn am ysgolion a lleoliadau unigol. Roedd adroddiadau ymholiadau PCYP hefyd yn disgrifio arferion grwpio a ddefnyddiwyd o fewn prosiectau ymchwiliad. Roedd yn amlwg o drosolwg o'r deunydd, bod y termau 'gallu' a 'gallu cymysg' yn cael eu defnyddio'n llawer mwy cyffredin na'r term 'cyrhaeddiad'.

Nodyn ar derminoleg: Ffrydio, setio, a grwpio o fewn y dosbarth

2.7 Nodwyd amryw o dermau gwahanol yn yr adolygiad. Roedd pob un yn cyfeirio at arferion grwpio gyda dysgwyr mewn ysgolion yn seiliedig ar eu gallu canfyddedig mewn maes pwnc penodol.

2.8 Y fersiwn fwyaf anhyblyg o'r rhain yw 'ffrydio' lle mae dysgwyr yn cael eu rhoi mewn gwahanol 'ffrydiau gallu' yn yr un ysgol ac maen nhw’n cael nifer, neu'r cyfan, o'u gwersi gyda disgyblion eraill yn eu ffrwd, waeth beth fo'u gwahanol dalentau mewn gwahanol bynciau.

2.9 Mae 'bandio' yn derm a ddefnyddir weithiau yng nghyd-destun Cymraeg ac sy'n debyg i ffrydio, er y gellir ei ddefnyddio ar brydiau mewn perthynas â phynciau penodol.

2.10 Mae 'setio' yn cyfeirio at yr arfer o roi dysgwyr mewn gwahanol ddosbarthiadau (setiau) ar gyfer gwahanol bynciau, yn dibynnu ar eu gallu canfyddedig yn y pwnc hwnnw, neu eu cyrhaeddiad blaenorol sy'n benodol i'r pwnc.

2.11 Yn olaf, mae grwpio cyrhaeddiad o fewn y dosbarth yn cyfeirio at yr arfer o grwpio dysgwyr, fel arfer ar fyrddau ar wahân, yn ôl eu gallu canfyddedig. Yn aml mae disgwyliadau gwahanol o waith neu lefelau cymorth i wahanol grwpiau yn cyd-fynd â hyn a gall fod yn drefniant parhaol neu'n drefniant hyblyg.

2.12 Drwy gydol rydym wedi cyfeirio at grwpio *cyrhaeddiad* yn hytrach na grwpio *gallu*, ac eithrio lle rydym yn cadw iaith athrawon mewn cyfweliadau. Mae hyn er mwyn osgoi'r cysyniad o 'allu' a wrthwynebir (gweler adran 3.2)

Arolwg a strategaeth enghreifftiol

2.13 Datblygwyd dau arolwg — un wedi'i deilwra i archwilio ymarfer mewn ysgolion cynradd a'r llall wedi'i gynllunio i ddal ymarfer mewn ysgolion uwchradd. Cwblhawyd arolygon yn ddienw trwy Qualtrics. Gweler Atodiad A am restr o'r cwestiynau a ddefnyddiwyd.

Fe'i haddaswyd ar gyfer cydnabod y cyd-destun addysgol yng Nghymru, ac fe gafodd ei ddosbarthu yn Gymraeg a Saesneg.

2.14 Anfonwyd yr arolwg drwy e-bost at bob ysgol a gynhelir yng Nghymru (1,463 o ysgolion a gynhelir, mae 1,213 ohonynt yn gynradd a 178 yn uwchradd yn ôl cyfrifiad ysgolion Ionawr 2023). Roedd yr arolwg ar agor i bob aelod o staff ysgol a chafodd ei hyrwyddo drwy Dysg a thrwy rwydweithiau AGA y prifysgolion oedd yn cymryd rhan.

Cyfweliadau manwl

2.15 Cynhaliwyd cyfweliadau manwl, gyda naw ysgol yn ne-orllewin Cymru (cynradd, uwchradd, cyfrwng Cymraeg a chyfrwng Saesneg). Cynhaliwyd dau gyfweliad ym mhob ysgol (ar wahân i ysgol G lle cynhaliwyd un yn unig). Cynlluniwyd y cyfweliadau i ddatblygu dealltwriaeth fwy gronynnog o sut mae grwpio'n cael ei ymdrin a'i drafod yn ymarferol. Cynhaliwyd y cyfweliadau hyn gydag ystod o ymarferwyr gan gynnwys arweinwyr ysgolion ac arweinwyr pynciau/cydlynwyr cwricwlwm.

2.16 Cafodd sampl amrywiol o ysgolion ei recriwtio yn ôl newidynnau megis cyd-destun trefol neu wledig, cyd-destun economaidd-gymdeithasol, cyfrwng cyfarwyddyd a maint ysgol, lefel uchel/isel o ddysgwyr sy'n gymwys am brydiau ysgol am ddim. Er mwyn hwyluso ymgysylltiad cryf ac amserol, cafodd yr holl ysgolion eu recriwtio o dde-orllewin

Cymru gan eu bod i gyd yn rhan o rwydwaith ymchwil ysgolion yr awduron. Dylid cydnabod felly y dylid dehongli'r canfyddiadau yn ofalus ac efallai na fyddant yn gynrychioliadol o ysgolion o rywle arall yng Nghymru. Mae safleoedd ymchwil wedi'u crynhoi yn y tabl canlynol.

Tabl 1. Cyfweld cyfranogwyr ac ysgolion, gyda manylion arferion grwpio.

Ysgol	Cyfranogwr	Canolig	Cyfnod	Rôl	Pwnc (os o gwbl)	Disgrifiad grwpio
A	1	English	Uwchradd	Uwch arweinydd	Saesneg	Cyrhaeddiad cymysg i ddechrau, gan symud i setiau yn gynnar ym Mlwyddyn 7; mae Saesneg yn gymysg drwyddi draw hyd at flynyddoedd 10-11, er ei fod yn cael ei ail-grwpio ym Mlwyddyn 10 ac mae rhai yn gwneud Iaith Saesneg yn unig a ddim yn gwneud Llenyddiaeth Saesneg. Mathemateg mewn tri band/set neu fwy.
A	2	Saesneg	Uwchradd	Arweinydd canol	Mathemateg	
B	3	Saesneg	Cynradd	Arweinydd canol		Grwpio gallu o fewn dosbarth ar gyfer rhai gweithgareddau; cyrhaeddiad cymysg i eraill; setiau ar gyfer mathemateg ym mlynyddoedd 3-6.
B	4	Saesneg	Cynradd	Uwch arweinydd		
C	5	Cymraeg	3-19 (prif ffocws)	Uwch arweinydd		Cyrhaeddiad cwbl gymysg gyda grwpio o fewn y dosbarth.

Ysgol	Cyfranogwr	Canolig	Cyfnod	Rôl	Pwnc (os o gwbl)	Disgrifiad grwpio
C	6	Cymraeg	3-19 (ffocws uwchradd)	Uwch arweinydd		Setiau ar gyfer Cymraeg/Saesneg, mathemateg, gwyddoniaeth a Bagloriaeth ar gyfer TGAU). Cyrhaeddiad cymysg ar gyfer pynciau eraill.
D	7	Saesneg	Cynradd	Athro dosbarth		Cyrhaeddiad cymysg gyda grwpio o fewn dosbarth yn amrywio yn ôl pwnc; grwpiau ymyrraeth; grwpiau traws-oedran
D	10	Saesneg	Cynradd	Arweinydd canol		
H	8	Saesneg	Uwchradd	Arweinydd canol	Saesneg	Cyrhaeddiad cymysg ym Mlynyddoedd 7 ac 8, grwpiau 'wedi'u trefnu' ar gyfer TGAU, gyda grŵp lefel mynediad. Mae cyrhaeddiad cymysg yn ffurfio grwpiau gydag un grŵp meithrin ac un grŵp gallu is. Cyrhaeddiad cymysg ym mathemateg Blwyddyn 7. Dull arbrofol tuag at grwpio.
H	9	Saesneg	Uwchradd	Uwch arweinydd		
F	11	Saesneg	Cynradd (ysgol fach)	Uwch arweinydd		Grwpiau traws-oedran.

Ysgol	Cyfranogwr	Canolig	Cyfnod	Rôl	Pwnc (os o gwbl)	Disgrifiad grwpio
F	12	Saesneg	Cynradd (ysgol fach)	Athro dosbarth		
G	14	Cymraeg	Cynradd	Arweinydd canol		Grwpio o fewn dosbarth, hyblyg yn seiliedig ar y dasg
G	15	Cymraeg	Cynradd	Athro dosbarth		
H	16	Cymraeg	Uwchradd (pob oed)	Arweinydd canol	Saesneg	Mae Saesneg yn gyrhaeddiad cymysg ym Mlwyddyn 7 ac 8, wedi'i fandio'n ddau grŵp ym Mlwyddyn 9 a phedwar set ym Mlynyddoedd 10/11.

Moeseg Ymchwil

2.18 Mae'r broses foeseg sy'n llywodraethu ymchwil prifysgolion yn sicrhau bod ymchwiliadau ysgolheigaidd yn cadw at egwyddorion moesegol, diogelu hawliau cyfranogwyr, ac yn cynnal uniondeb yr ymdrech ymchwil.

2.19 Cyflwynodd yr ymchwilwyr a oedd yn rhan o'r prosiect hwn gynigion manwl yn amlinellu'r dyluniad ymchwil, gweithdrefnau cydsynio gwybodus, a dulliau casglu a dadansoddi data i'w paneli moeseg sefydliadol. Fe wnaeth panel gwestiynu'r rhain i sicrhau bod yr ymchwil yn bodloni'r safonau moesegol perthnasol, yn cynnal lles y cyfranogwyr, ac yn cyfrannu at hyrwyddo gwybodaeth mewn modd moesegol gyfrifol.

2.20 Dilynodd ymchwilwyr hefyd y canllawiau moesegol hyn:

- Cod Ymarfer Moeseg ac Uniondeb Ymchwil UWTSD https://www.uwtsd.ac.uk/media/uwtsd-website/content-assets/documents/research/REICoP-July-2022.pdf
- Polisi Rheoli Data Ymchwil UWTSD https://www.uwtsd.ac.uk/media/uwtsd-website/content-assets/documents/strategies-policies/RDM-Policy-2022-v3-28-04-22.pdf
- Cwblhaodd y sefydliadau cydweithredol eu prosesau moeseg eu hunain yn unol â'u canllawiau sefydliadol.
- Canllawiau moesegol BERA https://www.bera.ac.uk/publication/ethical-guidelines- for-educational-research-2018

2.21 Rhoddwyd y protocolau cydsynio canlynol ar waith hefyd:

- Ar gyfer yr arolwg cenedlaethol, roedd ymatebwyr yn mynd i dudalen wybodaeth a thicio blychau ticio i gadarnhau eu bod yn rhoi eu caniatâd gwybodus i gymryd rhan cyn iddynt fwrw ymlaen i gwblhau'r arolwg.
- Ar gyfer y cyfweliadau rhoddwyd tudalen wybodaeth a blychau i'w ticio i gadarnhau bod y cyfwelwyr yn rhoi eu caniatâd gwybodus i gymryd rhan cyn y cyfweliad.

2.22 Cadwodd yr holl gyfranogwyr yr hawl i dynnu'n ôl nes dosbarthu'r adroddiad prosiect drafft. Bydd dyddiad clir yn cael ei nodi yn yr holl brotocolau caniatâd, ac ar ôl hynny ni ellir tynnu'r caniatâd yn ôl.

2.23 Rhoddwyd cyfeiriad e-bost i'r rhai a gyfwelwyd ar gyfer aelod o'r tîm ymchwil y gellir anfon e-bost atynt i dynnu eu data yn ôl.

Dadansoddi Data

Cyfunodd yr astudiaeth gwmpasu y dulliau dadansoddi canlynol:

2.24 Dadansoddiad Data Meintiol: Cynhaliwyd dadansoddiad disgrifiadol o ddata yr arolwg meintiol yn RStudio 2023.03.1 a R4.2.2.

2.25 Dadansoddiad Data Ansoddol: Cynhaliwyd dadansoddiad o'r data ansoddol o'r arolwg a'r cyfweliadau gan ddefnyddio dadansoddiad thematig (Braun & Clarke, 2019). Datblygwyd dadansoddiad data ansoddol thematig yn anwythol o'r cwestiynau ymchwil a chafodd data ei godio yn NVivo 12.

3. Adolygiad o lenyddiaeth

Nododd yr adolygiad gyfres o ganfyddiadau allweddol. Yn gyntaf, cyfunodd y rhain safbwyntiau gwahanol ar grwpio cyrhaeddiad, a'r ddadl am grwpio gallu a chyrhaeddiad, ond yna pwysleisiodd effeithiau grwpio cyrhaeddiad ar ganlyniadau i ddysgwyr ac arferion athrawon.

Cyflwyniad: Grwpio cyrhaeddiad

3.1 Mae grwpio disgyblion yn ôl cyrhaeddiad yn y gorffennol neu botensial canfyddedig yn arfer addysgol eang. Fodd bynnag, mae'r penderfyniad ynghylch a ddylid grwpio dysgwyr yn ôl 'gallu' canfyddedig yn fwy nag un addysgegol yn unig. Mae dadleuon ar y pwnc hwn yn mynd y tu hwnt i addysg ac yn cynnwys ystyriaethau gwleidyddol, diwylliannol ac athronyddol. Mae cefnogwyr yr arfer yn tueddu i awgrymu ei fod yn caniatáu ar gyfer addysgu wedi'i dargedu yn fwy ac felly'n gwella perfformiad i bob dysgwr. Mae difriwyr, ar y llaw arall, yn tueddu i ddadlau bod yr arfer hwn yn arwain at lefelau cynyddol o anghydraddoldeb addysgol.

3.2 Defnyddir y term 'grŵp gallu' yn gyffredin mewn ysgolion ac mae'n awgrymu bod disgyblion yn cael eu grwpio yn seiliedig ar eu 'gallu' sylfaenol mewn pwnc penodol (yn achos setio) neu yn gyffredinol (yn achos ffrydio). Mae hyn yn broblemus. Yn bennaf, nid un endid yw 'gallu' ac ni ellir ei arsylwi'n uniongyrchol na’i asesu'n syml. Mae ysgolion yn aml yn defnyddio cyrhaeddiad mewn asesiadau ffurfiol fel dirprwy ar gyfer gallu, ynghyd â data arall a barn athrawon. Fodd bynnag, mae ymchwil yn dangos bod barn am allu rhywun yn oddrychol a bod athrawon yn addasu eu disgwyliadau o ddysgwyr yn ôl eu gallu canfyddedig. Er enghraifft, mae ymchwil gan Hallam ac Ireson (2005) a Taylor et al. (2019) yn dadlau bod athrawon ysgolion uwchradd yn disgwyl i ddisgyblion mewn setiau is gyflawni llai.

3.3 Efallai y bydd y syniad o 'allu' hefyd yn cefnogi 'meddwl gallu sefydlog' (Hart & Drummond 2013) mewn athrawon. Y syniad yw hwn bod dysgu yn sylfaenol yn ganlyniad adnodd mewnol y dysgwr, sy'n cael ei sefydlu wrth ei eni. Mae'r gred yn cynnal y syniad bod gan ddisgyblion mewn ysgolion 'allu uchel', 'gallu cymedrol' neu 'allu isel', ond mae'n edrych dros ddylanwadau allanol pwysig ar ddysgu, megis ansawdd cyfarwyddyd, argaeledd adnoddau a natur perthnasoedd dysgu (Alvunger et al. 2017).

3.4 Ystyrir bod meddwl gallu sefydlog yn arbennig o broblemus ar gyfer addysg gynhwysol gan fod dysgwyr a addysgir mewn grwpiau cyrhaeddiad isel, sy'n nodweddiadol yn cynnwys cyfran uchel o ddysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol, yn tueddu i beidio â gwneud cystal mewn systemau sydd wedi'u strwythuro gan gyrhaeddiad (Florian 2012; Cullen et al. 2020). Mae hefyd yn wir y canfuwyd bod credoau cadarnhaol athrawon am ddysgwyr a disgwyliadau penagored am yr hyn y gallant ei wneud yn ffactorau hanfodol wrth ddatblygu ystafelloedd dosbarth cynhwysol (Brennan et al. 2022). Mae adran nesaf yr adolygiad yn mynd i'r afael â thystiolaeth ymchwil am yr arferion hyn ar gyfer disgyblion a'u dysgu yng Nghymru.

Tystiolaeth ymchwil am grwpio cyrhaeddiad yng Nghymru

3.5 Mae tystiolaeth o Astudiaeth Carfan y Mileniwm yn awgrymu darlun cymhleth mewn perthynas ag arferion setio a ffrydio yng Nghymru. Fe wnaeth yr astudiaeth hon, a oedd yn cynnwys 1204 o ddisgyblion Cymraeg mewn 434 o ysgolion, ganfod bod Cymru wedi dod yn ail i'r Alban yn unig o ran y gyfran isaf o ddysgwyr saith oed (Blwyddyn 2) oedd yn cael eu setio ar gyfer llythrennedd a mathemateg. Roedd chwarter (25.6%) o ddisgyblion Blwyddyn 2 yng Nghymru yn cael eu setio ar gyfer llythrennedd, tra bod 28.5% o ddisgyblion yn cael eu setio ar gyfer mathemateg, ac mae hyn yn cymharu â 29.0% a 35.0% o ddisgyblion yn y drefn honno yn Lloegr a 39.5% a 35.3% o ddisgyblion yn y drefn honno yng Ngogledd Iwerddon (Hallam a Parsons 2013a). Mae'n nodedig, fodd bynnag, bod yr astudiaeth hon yn dangos mwy o ddefnydd o setio mewn ysgolion cynradd yn gyffredinol yng nghenhedloedd y DU ers troad y ganrif sydd, fel mae Hallam a Parsons (2013b), yn adlewyrchu mwy o bwysau ar ysgolion i godi safonau.

3.6 Mewn astudiaeth gyfochrog o ffrydio yn seiliedig ar ddata o Astudiaeth Carfan y Mileniwm, canfu Hallam a Parsons (2013b) fod y ganran uchaf o blant saith oed (Blwyddyn 2) yn cael eu ffrydio yng Nghymru (19.5%), o'i gymharu â Lloegr (16.8%), yr Alban (15.6%) a Gogledd Iwerddon (11.2%). Daw'r awduron hyn i'r casgliad bod ysgolion sy'n mabwysiadu ffrydio yn fwy tebygol o fod yn fawr o ran maint, cynnwys dosbarthiadau oedran cymysg a chynnwys cymeriant sy'n cynnwys cyfrannau uwch o ddysgwyr lleiafrifoedd ethnig, disgyblion y tybir yn heriol o ran eu hymddygiad a disgyblion y mae gan eu mamau lefelau addysg is. Gall diffyg symudiad cymharol rhwng ffrydiau (o'i gymharu er enghraifft â setiau) hefyd olygu bod disgyblion yn aros yn y grwpiau hyn unwaith y bydd wedi eu neilltuo iddynt (Hallam a Parsons 2013b).

3.7 Nid yw data Astudiaeth Carfan y Mileniwm ar ysgolion uwchradd yn cael ei ddadansoddi yn ôl gwlad ar gyfer ysgolion uwchradd yn yr un modd ag y mae ar gyfer ysgolion cynradd (Hartas 2017), felly nid yw'n bosibl gwneud sylwadau ar y sefyllfa ar gyfer ysgolion uwchradd yng Nghymru. Mae ymchwil diweddar yn rhanbarth de Cymru, fodd bynnag, yn awgrymu mai'r grŵp a ddefnyddiwyd amlaf ar draws y cyfnod cynradd ac uwchradd ar gyfer dysgwyr oedd cyrhaeddiad cymysg (94% a 91% yn y drefn honno), ond ar gyfer Saesneg/Cymraeg a mathemateg yn y ddau gyfnod oedran roedd yn seiliedig ar gyrhaeddiad (Llywodraeth Cymru, 2023). Mae'r ffigur a adroddwyd ar gyfer dysgwyr oedran uwchradd a addysgir mewn grwpiau cyrhaeddiad ar gyfer mathemateg (82%) a Chymraeg/Saesneg (82%) yr un fath â ffigurau a geir mewn mannau eraill yn y DU.

3.8 Fe wnaeth arolwg o ysgolion de Cymru ar draws cyfnodau oedran ganfod amrywiaeth o arferion grwpio a oedd â'r prif bwrpas o gefnogi dysgu academaidd (Llywodraeth Cymru, 2023). Roedd hyn yn wir ar gyfer dysgwyr mewn grwpiau cyrhaeddiad is a'r rhai ag anghenion dysgu ychwanegol ond hefyd ar gyfer dysgwyr sy'n cyrraedd uwch, gyda grwpio wedi'i ddisgrifio fel ffordd effeithiol o sicrhau cynnydd disgyblion ar draws pob dysgwr. Yn yr ymchwil hon, adroddodd dysgwyr am aros yn yr un set neu'r ffrwd ar ôl ei neilltuo felly yn nodi diffyg llifedd cyffredinol o ran grwpiau (Conn et al., 2024).

3.9 Mae tystiolaeth ymchwil yn awgrymu bod nifer yr achosion o grwpio cyrhaeddiad yn cynyddu gydag oedran yng Nghymru (Llywodraeth Cymru, 2023) fel y mae'n gwneud mewn mannau eraill yn y DU (Hallam et al., 2003). Fe wnaeth un astudiaeth fach a archwiliodd ganfyddiadau plant ifanc o grwpio cyrhaeddiad, ganfod bod grwpio yn ôl gallu canfyddedig ar gyfer Saesneg/Cymraeg a mathemateg yn bodoli hyd yn oed ym mlynyddoedd 3-7, ac y gallai plant ifanc iawn fod yn ymwybodol iawn o'r arfer hwn (John 2022). Fe wnaeth arolwg ledled Cymru o gredoau athrawon am addysg gynhwysol, ganfod er bod ymrwymiad eang i addysg gynhwysol fel delfryd, bod llawer o ymatebwyr wedi mynegi cred gref mewn grwpio cyrhaeddiad fel arfer. Mynegwyd y gred bod addysgu grwpiau cyrhaeddiad cymysg yn heriol o ran cynllunio a chyflwyno ac yn aml yn niweidiol i ddysgwyr yn gyffredinol (Knight et al. 2022).

Adolygiad o lenyddiaeth lwyd sy'n berthnasol i'r maes hwn

3.10 Yn y llenyddiaeth lwyd, ychydig iawn o wybodaeth oedd am batrymau arferion grwpio a ddefnyddir mewn ysgolion yng Nghymru neu ganllawiau ar hyn. Canfuwyd peth tystiolaeth o'r defnydd o grwpio cyrhaeddiad mewn ysgolion uwchradd. Er enghraifft, mae Adroddiad Blynyddol Estyn 2022, sy'n ymdrin â phrofiad Covid-19 mewn ysgolion, yn disgrifio disgyblion sy'n cael eu haddysgu mewn dosbarthiadau cyrhaeddiad cymysg ar gyfer pob pwnc yn ystod y pandemig a 'ddim yn eu setiau neu fandiau arferol' (Estyn, 2022, 30). Mae canllawiau Arfer da Estyn mewn mathemateg ym mlynyddoedd 7-9, yn nodi bod llawer o ysgolion yn grwpio disgyblion ar gyfer mathemateg mewn bandiau neu setiau cyrhaeddiad, yn enwedig ar ôl Blwyddyn 7 (Estyn, 2015). Disgrifir bod disgyblion yn cael eu gosod mewn grwpiau yn seiliedig ar asesiadau athrawon ar ddiwedd Cyfnod Allweddol 2 a chanlyniadau profion Rhifedd Cenedlaethol, neu fel arall, yn seiliedig ar asesiadau diwedd tymor ar ôl cael mynediad i'r ysgol uwchradd.

3.11 Yn y ddogfen hon, fel mewn dogfennau eraill gan Estyn, defnyddir iaith sy'n gysylltiedig â 'gallu' fel mater o drefn, gan gynnwys termau fel 'sbectrwm gallu', 'ystod gallu', 'lleiaf abl' a 'mwyaf abl'. Mae rhai dogfennau Estyn yn cysylltu grwpio cyrhaeddiad cymysg â rhwystredigaeth bosibl i ddysgwyr cyrhaeddiad uwch oherwydd cyflymder arafach gwersi a her i athrawon mewn perthynas â dysgwyr sydd angen cymorth ychwanegol (gweler er enghraifft Estyn, 2021). Fodd bynnag, mae rhai canllawiau ar weithio gyda dysgwyr mwy abl a thalentog yn argymell trefnu grwpiau hyblyg ar gyfer dysgu gan gynnwys ar gyfer y rhai y tybir sydd â 'gallu uwch' (gweler er enghraifft LlCC, 2008)

Effeithiau grwpio cyrhaeddiad ar ganlyniadau

3.12 Mae ymchwil yn dangos bod gan grwpio cyrhaeddiad fanteision i'r rhai mewn setiau uwch, ond yn gosod y rhai mewn setiau is dan anfantais (Collins & Gan, 2013; Ireson et al., 2002; Ireson et al., 2005; Parsons & Hallam, 2014). Mae'r cysylltiad o grwpio cyrhaeddiad ag anghydraddoldeb addysgol cynyddol o berfformiad a chanlyniadau disgyblion wedi cael ei efelychu mewn astudiaethau ledled y byd (Higgins et al, 2022; OECD, 2016). Mewn astudiaeth Sylfaen Gwaddol Addysg fawr o ysgolion uwchradd yn Lloegr, fe wnaeth Hodgen et al. (2022) ganfod, hyd yn oed ar gyfer dysgwyr â chyrhaeddiad blaenorol tebyg ar ddiwedd yr ysgol gynradd, bod y rhai a neilltuwyd i setiau uchel ar gyfer mathemateg a

Saesneg wedi gwneud enillion sylweddol fwy mewn dysgu. Mae'r effaith gymharol hon o grwpio cyrhaeddiad yn ei gwneud yn bwysig, felly, gwahaniaethu rhwng dysgwyr cyrhaeddiad uwch a dysgwyr sydd wedi'u gosod mewn setiau uwch, a gweld grwpio cyrhaeddiad fel arfer sy'n cyfrannu at ehangu'r bwlch cyflawniad.

3.13 Bu ymchwil helaeth ar grwpio cyrhaeddiad y tu allan i Gymru ac isod rydym yn crynhoi'r llenyddiaeth yn fyr ar effeithiau grwpio cyrhaeddiad gan ddefnyddio gwaith dylanwadol Francis a chydweithwyr (2017a). Maen nhw'n awgrymu saith prif fater sy'n ymwneud ag arfer grwpio cyrhaeddiad, a nodir nesaf:

Camddosbarthu dysgwyr i grwpiau

3.14 Mae'r arfer o wahanu disgyblion o ran gallu canfyddedig yn amlwg yn dibynnu ar y gallu i wneud dyfarniadau cywir o 'allu' ac i ddefnyddio'r dyfarniadau hynny i ddyrannu disgyblion i grwpiau priodol. Mae sawl astudiaeth sy'n ymchwilio i ddyrannu tra'n rheoli ar gyfer cyrhaeddiad blaenorol yn awgrymu y gallai'r broses hon fod yn rhagfarnllyd (Archer et al., 2018). Fe wnaeth Taylor et al. (2019) ganfod bod athrawon mewn ysgolion uwchradd yn seilio eu barn am ddysgwyr ar ystod o ffactorau a oedd yn cynnwys cyrhaeddiad blaenorol, ond hefyd argaeledd adnoddau, ffactorau ariannol, a rhagdybiaethau am ddysgwyr o ran eu potensial i gynnydd. Fe wnaeth astudiaeth gan Connolly et al. (2019) adrodd fod bron i draean (31.2%) o'r 9301 o fyfyrwyr a samplwyd o ysgolion uwchradd Lloegr wedi cael eu cam-ddosbarthu pan gymharwyd y dyraniad â'u canlyniadau Cyfnod Allweddol 2. Yn destun pryder arbennig oedd y dadansoddiad ysgolion uwchradd a awgrymodd bod disgyblion Du ar gyfartaledd 2.4 gwaith yn fwy tebygol o gael eu cam-ddosbarthu mewn setiau is na'u cymheiriaid gwyn (Connolly et al. 2019).

3.15 Mae rhai astudiaethau'n awgrymu bod effaith grwpio cyrhaeddiad hefyd yn wahanol yn ôl nodweddion disgyblion eraill, gan gynnwys statws economaidd-gymdeithasol a rhywedd. Fe wnaeth Muijs a Donne (2010) ganfod bod disgyblion ysgol uwchradd sy'n derbyn prydau ysgol am ddim (dangosydd a ddefnyddir yn rheolaidd fel dirprwy ar gyfer SES) yn cael eu gorgynrychioli mewn setiau is a'u tangynrychioli mewn setiau uwch. Mewn perthynas â rhywedd, mae astudiaethau yn Lloegr yn awgrymu bod bechgyn yn fwy tebygol o gael eu cam-ddosbarthu i fyny ar gyfer mathemateg a'u cam-ddosbarthu i lawr ar gyfer Saesneg, a bod merched yn fwy tebygol o gael eu gosod i lawr ar gyfer mathemateg (Connolly et al. 2019; Francis et al., 2020b). Mae dadansoddiad Campbell (2021) o ddata Astudiaeth Carfan y Mileniwm (N = 4463) yn awgrymu bod gosod bechgyn mewn grwpiau

cyrhaeddiad uchel yn 11 oed wedi cael effaith gadarnhaol ar eu hunan-gysyniad mathemateg, hyd yn oed pe baent wedi sgorio'n wael ar brawf gwybyddol mathemateg yn saith oed. Mewn cyferbyniad, roedd merched a allai fod wedi cael eu camddosbarthu i fyny (h.y. eu bod mewn set uwch yn 11 oed ond wedi sgorio'n wael yn 7 oed) yn fwy tebygol o brofi credoau negyddol am eu galluoedd mathemateg.

Diffyg llifedd grwpiau

1.16 Er bod llifedd yn aml yn cael ei adrodd fel elfen bwysig o grwpio cyrhaeddiad, mae sawl astudiaeth wedi darparu tystiolaeth bod hyn yn cael ei rwystro gan nifer o ffactorau (Allebone 2006; Blatchford et al., 2008). Mae setiau uwch yn symud yn rheolaidd drwy'r cwricwlwm yn gyflymach na grwpiau eraill, sy'n golygu bod athrawon yn teimlo y byddai'n annheg symud disgybl o set is i'r set uchaf gan y byddent wedi colli cynnwys penodol (Macqueen, 2013). Er bod athrawon ac ysgolion yn tueddu i oramcangyfrif llifedd grwpiau yn eu lleoliad (Hallam & Ireson, 2005), mae ymchwil yn dangos unwaith y bydd disgybl yn cael ei neilltuo i grŵp eu bod yn tueddu i aros yno waeth beth fo'u cynnydd (Dunne et al., 2011).

Ansawdd addysgu ar gyfer gwahanol grwpiau

3.17 Cafwyd awgrymiadau y gallai un o achosion y bwlch sy’n ehangu rhwng setiau uwch ac is gael ei achosi gan yr arfer o neilltuo athrawon 'ansawdd uwch' i setiau cyrhaeddiad uwch (Kelly, 2004; Francis et al., 2019). Wrth ymchwilio i ddosbarthiad anwastad athrawon o fewn ysgolion uwchradd, fe wnaeth Francis et al., (2019) ganfod tystiolaeth i awgrymu bod athrawon setiau uwch yn fwy tebygol o feddu ar gymhwyster lefel gradd yn y pwnc maen nhw’n ei addysgu. Er nad yw'n sicrwydd o addysgu o ansawdd uchel o bell ffordd, mae rhai astudiaethau sydd wedi awgrymu bod lefelau uwch o addysg athrawon wedi arwain at well canlyniadau myfyrwyr (Nilsen & Gustafsson, 2016)

Disgwyliadau athrawon ac addysgeg gysylltiedig

3.18 Mae disgwyliad athrawon o gyflawniad myfyrwyr yn cael ei adrodd yn rheolaidd fel rhagfynegydd sylweddol o gyflawniad gwirioneddol (Hattie & Yates, 2013; Peterson et al., 2016; Inan-Kaya & Rubie-Davies, 2022). Mae athrawon hefyd yn tueddu i addasu eu haddysgu yn ôl y disgwyliadau hyn, gydag athrawon setiau uwch yn cyflwyno gwaith mwy

heriol ac athrawon setiau is yn darparu tasgau arafach tra'n defnyddio ystod gulach o arddulliau addysgu (Ireson & Hallam, 2001; Francis et al., 2017a). Mewn grwpiau cyrhaeddiad is mewn ysgolion uwchradd, canfuwyd bod athrawon yn ailadrodd mwy, yn ailedrych ar bynciau yn amlach, yn darparu tasgau mwy strwythuredig ac ymarferol, yn cadw dysgwyr ar dasg yn fwy, ac yn treulio mwy o amser gyda dysgwyr yn rhyngweithio un-i-un (Mazenod et al., 2019).

Cwricwlwm a chymwysterau tlodaidd

3.19 Fe wnaeth adroddiad gan y Gronfa Waddol Addysg ganfod bod dysgwyr mewn grwpiau cyrhaeddiad is yn fwy tebygol o gael mynediad at gwricwlwm llai, cael eu haddysgu gan gynorthwyydd addysgu, a chael eu cefnogi mewn ffyrdd sy'n cynyddu eu dibyniaeth ar gymorth (Sharples et al. 2015). Mae tystiolaeth y gallai disgyblion mewn setiau is gael llai o gyfleoedd cwricwlwm, er enghraifft, i weithio'n annibynnol (Mazenod et al., 2019). Mae'n ymddangos bod y label o 'gyrhaeddiad isel' yn cael effaith barhaol gyda dysgwyr sy’n cael eu barnu fel hyn yn gynnar yn eu gyrfa ysgol yn parhau i gael y label hwn yn y tymor hir (McGillicuddy a Devine 2018) gyda nenfwd wedi'i osod ar lwybrau dilyniant a llwybrau cymhwyster (Ireson et al., 2005; Dunne et al., 2007).

Profiadau o grwpio cyrhaeddiad a'r effaith ar hunaniaethau dysgwyr

3.20 Mae ymchwil i farn dysgwyr yn dangos bod ganddynt deimladau cymysg ynghylch grwpio cyrhaeddiad fel arfer. Mae dysgwyr mewn grwpiau cyrhaeddiad canol ac uwch yn mynegi rhywfaint o gefnogaeth i addysgu cyrhaeddiad cymysg, gan ei ystyried yn decach ac yn fwy cyfiawn (Tereshchenko et al., 2019), tra bod dysgwyr mewn cyrhaeddiad is yn tueddu i brofi teimladau mwyaf negyddol am grwpiau nad ydynt yn gymysg (Archer et al., 2018). Maen nhw’n tueddu i fod yn fwy cadarnhaol am grwpio cyrhaeddiad cymysg fel arfer, gan ei weld fel ffordd o greu mannau ar gyfer cydweithio a chymuned sydd o fudd i bob dysgwr.

3.21 Mae rhywfaint o ymchwil i awgrymu, fodd bynnag, bod dysgwyr cyrhaeddiad is mewn ysgolion uwchradd yn profi setiau is fel amgylcheddau dysgu llai bygythiol a lleoedd lle maen nhw’n teimlo'n fwy cymwys a ddim yn cael eu 'gadael ar ôl' (Hallam & Ireson 2006; Tereshchenko et al. 2019). Ymddengys hefyd ei fod yn wir fod y meintiau dosbarthiadau llai a gynigir gan lawer o grwpiau cyrhaeddiad is yn gefnogol i ddatblygu perthnasoedd cryf

rhwng athrawon sy'n dysgu sy'n cefnogi cynnydd (Mazenod et al. 2019).

Proffwydoliaeth hunangyflawnol

3.22 Fodd bynnag, mae ymchwil arall yn dangos bod grwpio cyrhaeddiad yn cael effaith ar hunaniaethau dysgwyr, ac yn ei dro, ar gyflawniad disgyblion. Mae ymchwil wedi awgrymu dro ar ôl tro bod disgyblion yn mewnoli canfyddiadau allanol eraill am eu galluoedd fel dysgwyr (Scherer, 2016). Mae astudiaethau wedi canfod cysylltiad cryf rhwng labelu ar gyfer setiau ac effaith gyffredinol ar hunanhyder dysgwyr, a chanfuwyd bod dysgwyr mewn setiau uchaf ar gyfer mathemateg yn sylweddol fwy hyderus am eu dysgu yn gyffredinol o gymharu â'r rhai mewn setiau canol, a dysgwyr mewn setiau is yn sylweddol is o ran hunanhyder (Francis et al., 2017b, 2020b). Yn yr un modd, mae astudiaethau mewn ysgolion cynradd wedi canfod effaith negyddol ar hunan-gysyniad dysgwyr (Campbell, 2021) a mwy o deimladau o gywilydd ac arwahanrwydd (McGillicuddy & Devine, 2020) i ddysgwyr mewn grwpiau cyrhaeddiad is.

3.23 Mae'r ffactorau lluosog a ddisgrifir uchod yn gweithio gyda'i gilydd i achosi'r hyn mae Francis a chydweithwyr wedi'i ddisgrifio fel 'proffwydoliaeth hunangyflawnol' (Francis et al., 2017b). Adroddodd Hargreaves et al. (2021) fod disgyblion ysgol gynradd cyrhaeddiad isel 'wedi'u gwahanu'n wybyddol ac yn gorfforol' oddi wrth eu cyfoedion cyrhaeddiad cymharol uwch. Mae'r allgau academaidd a chymdeithasol hwn yn effeithio'n sylweddol ar y cyfle i ddisgyblion cyrhaeddiad isel wneud y cynnydd angenrheidiol er mwyn 'dal i fyny' â'u cyfoedion.

3.24 Yn ogystal, tynnodd yr awduron sylw at ddysgwyr a ystyrir eu bod yn ddysgwyr cyrhaeddiad is yn ceisio amddiffyn eu hunain rhag labeli niweidiol ac andwyol trwy wrthod ymgysylltu. Mae'r ymateb rhesymegol hwn, gellir dadlau, yn niweidio cynnydd addysgol ymhellach, fodd bynnag, ac yn arwain at fwlch cyflawniad sy'n ehangu o hyd. Mae datblygu hunaniaethau negyddol dysgwyr sy'n gysylltiedig â chael eu gosod mewn setiau is yn rhwystr i ddysgu a gall arwain at lai o gynnydd, gan waethygu'r gwahaniaethau a oedd yn sail i'r lleoliad cychwynnol ymhellach (Buchanan et al., 2020; Francis et al., 2020b; McGillicuddy & Devine, 2020).

Cymhlethdodau sy'n gysylltiedig â grwpio fel arfer

3.25 Mae'n bwysig amgyffred rhai o'r cymhlethdodau sy'n gweithredu yn y maes hwn a'r

ffyrdd mae gwahanol rannau o system addysg yn rhyngweithio. Yn amlwg, mae cred athrawon yn ystyriaeth bwysig yn yr arfer o grwpio cyrhaeddiad a'r canfyddiad amlycaf o addysgu cyrhaeddiad cymysg ymysg athrawon yw ei fod yn golygu mwy o ymdrech a gwaith caletach (Araújo, 2007). Fodd bynnag, mae ymchwil yn dangos y gall athrawon sy'n gweithio mewn ystafelloedd dosbarth cyrhaeddiad cymysg ddal credoau parhaus am allu sefydlog dysgwyr (Marks 2013), tra gall athrawon sy'n credu mewn addysgu cyrhaeddiad cymysg fel delfryd serch hynny deimlo pwysau i grwpio trwy gyrhaeddiad oherwydd pwysau allanol fel atebolrwydd.

3.26 Roedd adroddiad Towers et al. (2020) ar astudiaeth dulliau cymysg gyda 217 o ysgolion yn tynnu sylw at y broses o drafod a chyfaddawdu mae athrawon yn mynd drwyddi wrth gydbwyso anghenion y myfyriwr gyda phwysau asesu mewn ysgolion. Yn yr un modd, mae McGillicuddy a Devine (2018) yn disgrifio sut mae athrawon, er gwaethaf gwybod am effaith negyddol grwpio yn ôl cyrhaeddiad, yn dal i gyflawni'r arfer hwn os yw'n cael ei gyfreithloni gan y system a'r diwylliant ysgolion ehangach.

3.27 Mae'r astudiaethau hyn yn tynnu sylw at bwysigrwydd arweinyddiaeth oddi fewn i'r ysgol i alluogi athrawon i weithredu yn ôl eu gwerthoedd proffesiynol a systemau atebolrwydd sy'n cefnogi athrawon yn hytrach na'u dadrymuso. O gofio bod llawer o effeithiau grwpio cyrhaeddiad yn gudd ac yn anymwybodol, mae'n bwysig codi ymwybyddiaeth ar draws y system addysg o'r risgiau sy'n gysylltiedig â meddwl gallu sefydlog a grwpio cyrhaeddiad, yn enwedig ar gyfer rhai sydd wedi profi cyrhaeddiad isel yn flaenorol. Mae'n hanfodol bod athrawon ac arweinwyr yn deall pwrpas grwpio fel techneg addysgu a phwysigrwydd ei defnyddio'n hyblyg ac yn ddeallus er mwyn sicrhau'r budd mwyaf a'r niwed lleiaf posibl.

3.28 Mae cymhlethdod hefyd yn gynhenid yn yr arfer o grwpio cyrhaeddiad ei hun ac mae ymchwil diweddar yn nodi ei fod yn arfer mwy arlliwedig nag a feddyliwyd yn flaenorol. Fe wnaeth arolwg cenedlaethol o ysgolion uwchradd gan Taylor et al. (2022) ganfod bod ysgolion â chymeriadau difreintiedig yn fwy tebygol o grwpio dysgwyr yn ôl cyrhaeddiad, ond mae tystiolaeth o'r arolwg hefyd yn awgrymu ystod o arferion sy'n symud y tu hwnt i'r arfer deuaidd syml o gyrhaeddiad cymysg a setio. Disgrifiwyd amrywiad mewn mathau o grwpiau a'r ffordd y cafodd y rhain eu defnyddio ar draws meysydd pwnc gan ysgolion, gan gynnwys cymysgu rhannol lle dysgwyd dosbarthiadau o fewn grwpiau cyrhaeddiad cymysg, ond gyda set uchaf a/neu set waelod neu grŵp meithrin yn gweithredu hefyd.

3.29 Mae awduron yr astudiaeth hon yn dod i'r casgliad bod yr amrywiaeth o ymarfer a ddarganfuwyd ganddynt o bosibl yn awgrymu parodrwydd i arbrofi yn y maes hwn ac i gael eu perswadio gan dystiolaeth ymchwil i gynyddu tegwch ymarfer er budd yr holl ddysgwyr. Mae hyn yn rhywbeth yr hoffem ei gymeradwyo, yn enwedig gan gyfeirio at flaenoriaethau a nodir yng nghynlluniau adfer Llywodraeth Cymru ar ôl Covid-19 (2021). Yn nodedig, mae'r rhain yn pwysleisio gwella llesiant disgyblion a chau'r bwlch cyflawniad rhwng gwahanol grwpiau o ddysgwyr er mwyn sicrhau'r canlyniadau gorau i bob dysgwr yng Nghymru.

Casgliadau

3.30 Mae'r adolygiad o dystiolaeth am y defnydd o grwpio cyrhaeddiad cymysg/heb fod yn gymysg mewn ysgolion yng Nghymru wedi datgelu bod hwn yn faes lle nad oes digon o ymchwil. Mae tystiolaeth fach iawn yn bodoli am ymarfer yn y maes hwn, er bod y dystiolaeth sy'n bodoli yn awgrymu bod grwpio disgyblion yn ôl cyrhaeddiad blaenorol neu allu canfyddedig yn gyffredin. Mae’n ymddangos bod hyn yn wir yn arbennig o achos Saesneg/Cymraeg, mathemateg a gwyddoniaeth a gall ymestyn ar draws cyfnodau cynradd ac uwchradd, gan ymddangos ei fod yn cynyddu fel arfer gydag oedran disgybl.

3.31 Mae ymchwil yng nghyd-destun Cymru yn awgrymu diffyg llifedd grwpiau ac yn pwyntio at gred gref gan athrawon yn effeithiolrwydd grwpio trwy gyrhaeddiad at ddiben cymorth dysgu. Yn gysylltiedig â hyn, ac yn nodedig yng Nghymru, mae gweithrediad 'meddwl gallu sefydlog' fel cysyniad trefnu ar bob lefel o'r system addysg sy'n golygu bod dysgwyr yn cael eu categoreiddio fel 'gallu isel', 'gallu cymedrol' a 'gallu uchel' fel mater o drefn.

3.32 Mae'r canfyddiadau hyn yn arwyddocaol o ystyried y sail dystiolaeth ar grwpio cyrhaeddiad y tu allan i Gymru, yr ydym ni hefyd wedi eu hadolygu a'u crynhoi yn fyr. Mae'r dystiolaeth hon yn tynnu sylw at yr arfer o grwpio cyrhaeddiad fel problem sy'n arwain at ehangu'r bwlch cyflawniad rhwng grwpiau o ddysgwyr. Mae ymchwil yn dangos bod disgyblion cyrhaeddiad is yn tueddu i beidio â gwneud yn dda mewn systemau addysg sydd wedi'u trefnu o amgylch canfyddiadau o allu a bod hyn yn arwain at ganlyniadau negyddol i degwch y system yn gyffredinol.

4. Canfyddiadau

Ar ôl adolygu llenyddiaeth ar gyrhaeddiad, mae'r adran ganlynol yn amlinellu'n gyntaf yr ysgolion hynny a gymerodd ran yn yr astudiaeth gwmpasu. Yna mae’n cyflwyno canfyddiadau o’r arolygon a gynhaliwyd a’r cyfweliadau a ddyluniwyd i archwilio dulliau cyfredol o ddysgu ac addysgu cyrhaeddiad a chyrhaeddiad cymysg yng Nghymru mewn ysgolion cynradd ac uwchradd, yn ogystal ag ar draws ysgolion cyfrwng Cymraeg ac ysgolion cyfrwng Saesneg.

Ymatebwyr yr arolwg

4.1 Cafwyd 28 o ymatebion cyflawn i'r arolwg ysgolion cynradd a 14 o ymatebion cyflawn i’r arolwg ysgolion uwchradd. Darperir rhagor o fanylion yn Nhabl 2 isod.

4.2 Er bod 146 o ymatebion i'r arolwg cynradd a 87 o ymatebion i'r arolwg uwchradd nid wnaeth y mwyafrif o ymatebwyr barhau heibio'r dudalen caniatâd i nodi manylion eu hysgol. Dim ond ymatebwyr wnaeth gyflwyno eu manylion ysgol ac a gwblhaodd yr arolwg sydd wedi'u cynnwys yn y dadansoddiad canlynol.

Tabl 2. Ymatebwyr yn ôl math o ysgol (manwl)

Dosbarth meithrin i flwyddyn 2	1
Blynyddoedd 2- 6	2
Dosbarth meithrin i flwyddyn 6	25
Blynyddoedd 3-6	0
Canol (3-16)	0
Canol (3-19)	1
Uwchradd (11-16)	2
Uwchradd (11-19)	11

Cyfanswm	42

Roedd ysgolion wedi'u lleoli mewn 17 o ardaloedd awdurdodau lleol. Mae'r rhain yn cael eu crynhoi, gyda dadansoddiad yn ôl sector ysgolion, yn nhabl 3 isod.

Tabl 3. Ymatebwyr yn ôl ardal Awdurdod Lleol a Sector

		Cynradd	Uwchradd	Cyfanswm
Gogledd Cymru	Ynys Môn	0	0	0
	Gwynedd	1	1	2
	Conwy	4	2	6
	Sir Ddinbych	1	0	1
	Sir y Fflint	1	0	1
	Wrecsam	2	0	2
De orllewin a chanolbarth Cymru	Powys	1	1	2
	Ceredigion	0	0	0
	Sir Benfro	0	1	1
	Sir Gaerfyrddin	1	1	2
	Abertawe	3	0	3
	Castell-nedd Port Talbot	1	0	1
	Pen-y-bont ar Ogwr	3	1	4
Canol De Cymru	Bro Morgannwg	2	1	3
	Rhondda Cynon Taf	4	1	5

	Merthyr Tudful	0	0	0
	Caerdydd	2	3	5
De Ddwyrain Cymru	Caerffili	0	4	4
	Blaenau Gwent	1	0	1
	Torfaen	0	0	0
	Sir Fynwy	1	1	2
	Casnewydd	0	0	0

4.3 Darperir dadansoddiad o ysgolion yn ôl cyfrwng iaith yn Nhabl 4. At ei gilydd cafwyd ymatebion gan 6 ysgol cyfrwng Cymraeg, a 36 o ysgolion cyfrwng Saesneg.

Tabl 4. Ymatebwyr yn ôl cyfrwng iaith a sector

	Cynradd	Uwchradd	Cyfanswm
Cyfrwng Cymraeg	4	2	6
Cyfrwng Saesneg	23	13	37
Saesneg gyda Chymraeg sylweddol	1	1	2
Dwyieithog	0	1	1

4.4 Drwy gydweddu â data gan Stats Wales, nodwyd traeanau prydau ysgol am ddim ar gyfer pob ysgol. Cafodd traeanau eu hadeiladu gyntaf ar gyfer pob ysgol yng Nghymru (cynradd ac uwchradd gyda'i gilydd) gan ddefnyddio'r data o Stats Wales (cyfartaledd % 3 blynedd disgyblion sy'n gymwys ar gyfer prydiau ysgol am ddim, 2021-22) a'u labelu o C1 (cwintel isaf) i C5 (C3) (cwintel uchaf). Mae’r data hyn yn cael eu crynhoi yn Nhabl 5.

Tabl 5. Ymatebwyr yn ôl traeanau prydiau ysgol am ddim.

	Ystod	Cynradd	Uwchradd	Cyfanswm
C1	1.5%-15.2%	8	6	14
C2.	15.2%-26.7%	8	5	13
C3	26.7%-77.5%	10	5	15

4.5 Trwy gydweddu â data yn rhestr cyfeiriadau ysgolion, crëwyd traeanau ar gyfer maint ysgol ar wahân ar gyfer ysgolion cynradd ac uwchradd. Cafodd y traeanau eu labelu o C1 (nifer lleiaf o ddisgyblion) i C5 (C3) (nifer fwyaf o ddisgyblion). Mae'r data hyn yn cael eu crynhoi yn Nhabl 6.

Tabl 6. Ymatebwyr yn ôl traeanau maint ysgol (nifer y disgyblion)

	Cynradd		Uwchradd	
	Ystod	Rhif	Ystod	Rhif
C1	9-141	8	316-808	6
C2.	141-246	11	808-1080	5
C3	246-733	9	1080-2430	5

Ysgolion cynradd: Crynodeb o arferion grwpio

4.6 Yn yr arolwg, gofynnwyd i athrawon am grwpio mewn darllen, ysgrifennu a mathemateg. Mae categorïau o arferion grwpio yn cael eu crynhoi yn ffigur 1 ac mae canfyddiadau yn cael eu crynhoi ôl grŵp blwyddyn a phwnc yn nhablau 7-9 isod. Ar gyfer darllen a mathemateg, grwpio o fewn dosbarth oedd yr arfer pennaf ar gyfer pob grŵp oedran, a grwpio cyrhaeddiad cymysg oedd yr arfer pennaf ar gyfer addysgu ysgrifennu. Roedd setio a ffrydio yn gymharol anghyffredin, er bod nifer fach o ymatebwyr wedi nodi defnyddio setio mewn mathemateg mewn grwpiau blynyddoedd 3-6, ac wrth ddarllen ym mhob grŵp oedran. Yn gyffredinol, roedd grwpio yn ôl cyrhaeddiad o fewn neu rhwng dosbarthiadau ychydig yn fwy cyffredin ym mlynyddoedd 3-6 nag yn y dosbarth meithrin i flwyddyn 2.

4.7 Cynhaliwyd dadansoddiad pellach i edrych ar batrymau grwpio mewn perthynas â thraean prydiau ysgol am ddim a thraean maint ysgol, ond roedd niferoedd bach o ymatebwyr yn golygu bod patrymau yn aneglur. Mae rhai enghreifftiau wedi'u cynnwys mewn Atodiad.

Tabl 7: Categorïau o arferion grwpio yn yr arolwg ysgolion cynradd

Cwbl gymysg	Pob grŵp cyrhaeddiad cymysg o fewn dosbarth cyrhaeddiad cymysg
Mewn grwpiau dosbarth	Grwpiau gallu (gellid trefnu'r rhain mewn grwpiau byrddau) o fewn dosbarth cyrhaeddiad cymysg.
Setiau	'Setiau' cyrhaeddiad rhwng dosbarthiadau yn yr un grŵp blwyddyn (e.e. rhoddir plant ym mhob dosbarth blwyddyn 4 mewn' setiau' uchel, canol ac isel mewn mathemateg yn seiliedig ar eu cyrhaeddiad mewn mathemateg).
Ffrydiau	Plant yn cael eu neilltuo i ddosbarth yn ôl eu cyrhaeddiad cyffredinol lle maen nhw'n aros yn gyson ar gyfer pob pwnc.
Arall	Amrywiaeth o arferion a bennir gan athro a'r ysgol

Tabl 8. Arferion grwpio ar gyfer darllen mewn ysgolion cynradd

	Meithrin	B1	B2	B3	B4	B5	B6
Cwbl gymysg	7	4	3	1	2	2	3
Mewn grwpiau dosbarth	12	15	15	19	17	18	19
Setiau	2	3	3	1	1	1	1
Ffrydiau	1	1	1	1	1	1	1
Arall	4	4	5	4	3	2	1
Ddim yn gwybod					1	1	1

Tabl 9 Arferion grwpio ar gyfer ysgrifennu mewn ysgolion cynradd

	Meithrin	B1	B2	B3	B4	B5	B6
Cwbl gymysg	15	12	10	8	8	7	8
Mewn grwpiau dosbarth	9	13	15	14	12	13	14
Setiau	0	0	0	1	2	2	2
Ffrydiau	0	0	0	0	0	0	0
Arall	2	2	2	2	2	2	1
Ddim yn gwybod							

Tabl 10 Arferion grwpio ar gyfer mathemateg mewn ysgolion cynradd

	Meithrin	B1	B2	B3	B4	B5	B6
Cwbl gymysg	15	9	7	8	7	6	7
Mewn grwpiau dosbarth	9	14	14	11	11	11	11
Setiau	0	1	2	3	3	4	5
Ffrydiau	0	0	0	0	0	0	0
Arall	3	3	3	3	3	3	2
Ddim yn gwybod							

Arferion grwpio athrawon mewn ysgolion cynradd

4.8 Gwahoddwyd yr ymatebwyr i wneud sylwadau byr am arferion grwpio eu hysgol. Amlygodd nifer fach o athrawon arferion grwpio amgen, fel y canlynol:

> *Mae cymysgedd o gyrhaeddiad cwbl gymysg a chyrhaeddiad oddi mewn i'r dosbarth yn dibynnu ar weithgaredd dysgu.*
>
> *Mae pob plentyn yn eistedd yn seddi/bwrdd y dosbarth ond yn gweithio i'w lefel gallu eu hunain gyda gwaith yn wahanol ar eu cyfer.*
>
> *Er eu bod mewn grwpiau gallu o fewn y dosbarth, mae yna adegau lle mae gennym sesiynau gallu cymysg ac mae arfer da ar unrhyw lefel yn cael ei rannu gyda'r dosbarth cyfan.*
>
> *Mae rhywfaint o addysgu darllen yn unigol.*

4.9 Mewn cyfweliadau, disgrifiodd athrawon ddefnyddio grwpio cyrhaeddiad cymysg yn bennaf, wedi'i gyfuno'n aml â grwpio o fewn dosbarth ar gyfer pynciau neu weithgareddau penodol, e.e. darllen. Anaml y defnyddiwyd setio, a dim ond gyda phlant hŷn mewn mathemateg. Adroddodd ysgolion bach am ddefnyddio grwpio oedran cymysg. Adroddodd athrawes o ysgol cyfrwng Cymraeg am ddefnyddio gallu iaith i grwpio disgyblion ar gyfer cyfarwyddyd iaith. Gellir cynllunio grwpiau 'gallu cymysg' yn fwriadol iawn, yn seiliedig ar gyrhaeddiad blaenorol. Mae amrywiad o ran faint mae disgyblion yn symud rhwng grwpiau — mewn rhai achosion roedd grwpiau cyrhaeddiad cymysg yn cael eu hystyried yn gymharol sefydlog, tra mewn ysgolion eraill roedd athrawon yn siarad am lifedd symud rhwng grwpiau (o fewn y dosbarth).

4.10 Nid oedd y mwyafrif o grwpiau ysgolion cynradd yn cael eu labelu'n agored gan allu, er bod athrawon weithiau'n defnyddio labeli 'gallu' yn eu mysg nhw eu hunain, e.e. 'hyderus'. Yn gyffredinol ni chyfeiriwyd at grwpiau cyrhaeddiad cymysg fel y cyfryw nac fel grwpiau gallu, ond fe'u labelwyd â lliwiau, enwau afonydd, enwau athrawon neu ddisgrifyddion eraill:

Mae gennym ni Grŵp Bendigedig, Grŵp Ffantastig, Grŵp Gwych ac ati, ac yn yr un modd mewn mathemateg mae ganddynt enwau mathemateg i grwpio'r plant, felly maen nhw'n cael eu galw'n Bentagonau neu'r Sgwariau neu'r Cylchoedd. (Cyfranogwr 4).

Dydw i byth, byth yn defnyddio 'uchaf', 'canol', 'gwaelod', byth, byth, byth. (Cyfranogwr 12).

Athrawon cynradd a'u myfyrdodau ar arferion grwpio

4.11 Er bod un ysgol yn hapus iawn yn defnyddio labeli gallu, adroddodd y rhan fwyaf o athrawon cynradd awydd i osgoi labelu galluoedd penodol plant:

Ar lawr yr ystafell ddosbarth, nid ydym yn defnyddio 'gallu a thalent' ac nid ydym yn defnyddio 'anghenion' na 'grŵp gwan'. Rydym ni'n tueddu i gadw draw o'r derminoleg honno ar lawr yr ystafell ddosbarth oherwydd bod plant i gyd yn gwrando (Cyfranogwr 15).

4.12 Fodd bynnag, roedd rhai athrawon yn mynegi bod plant yn ymwybodol o'u gallu, hyd yn oed pan nad oedd yn cael ei wneud yn glir iddynt:

Maen nhw'n ymwybodol o'u gwahanol alluoedd oherwydd... wyddoch chi, mae plant fel... "Miss, ni yw'r grŵp uchaf." "Ydych chi? Ers pryd? Pa 'grŵp uchaf'? (Cyfranogwr 14).

Mynegodd un athro bryder am effaith ymwybyddiaeth o labeli grŵp ar hunan-barch plant:

Ar gyfer y plant sydd o bosibl yn yr hyn y canfyddir fel y grwpiau uchaf, y setiau gallu uchaf, rwy'n credu bod ganddyn nhw fwy o hunan-barch am fod yn y grŵp hwnnw, ac os byddan nhw'n cael eu symud i lawr, a all ddigwydd ac y rhagwelir fel rhai sy'n cael eu symud i lawr, yna rwy'n credu bod hynny'n eithaf niweidiol i'w hunan-barch (Cyfranogwr 4).

4.13 Pan ofynnwyd iddynt am sut mae arferion grwpio yn cael eu disgrifio i rieni, adroddodd y rhan fwyaf o athrawon eu bod yn ei esbonio o ran y gwaith yr oedd eu plentyn yn ei wneud ar hyn o bryd a'u cynnydd tuag at dargedau.

Nid yw rhieni o reidrwydd yn ymwybodol [o arferion grwpio], ond byddai rhieni'n

ymwybodol o ble mae eu plentyn o ran eu cynnydd a'u cyrhaeddiad. (Cyfranogwr 4).

4.14 Fodd bynnag, roedd rhai athrawon yn teimlo mai bod yn agored oedd y polisi gorau pan ofynnwyd iddynt yn uniongyrchol am grwpio:

> *Mae gen i ferch fach yn fy nosbarth ac rwy'n dysgu dosbarth blwyddyn tri/pedwar a dim ond ychydig wythnosau yn ôl y sylweddolodd y rhiant fod yna flwyddyn tri a phedwar yn y*
> *dosbarth, ac mi ofynnodd, sut mae hynny'n gweithio? [...] Dywedais, na ddim o gwbl, dydy o ddim yn golygu ei bod hi yn ein grwpiau gallu is, mae plant yn cael eu grwpio yn gyfan gwbl ar eu cynnydd o fewn y pwnc penodol hwnnw neu dros y flwyddyn dweud y gwir. (Cyfranogwr 3).*

Ysgolion uwchradd a'u harferion grwpio

4.15 Yn yr arolwg, gofynnwyd i athrawon am arferion grwpio yn y Gymraeg, Saesneg, mathemateg a phynciau eraill. Mae’r categorïau arferion grwpio a ddefnyddir yn yr arolwg ysgolion uwchradd yn cael eu diffinio yn ffigur 2 isod. Yn gyffredinol, grwpiau cyrhaeddiad cwbl gymysg a setiau oedd y mathau grwpio mwyaf cyffredin, gyda setio cynyddol wrth i ddisgyblion symud ymlaen drwy'r ysgol uwchradd. Er bod grwpio cyrhaeddiad cymysg bron yn absennol o fathemateg ym mlynyddoedd 10-11, roedd ychydig o ysgolion o hyd yn defnyddio amrywiadau ar grwpio cyrhaeddiad cymysg ar gyfer Cymraeg a Saesneg gyda'r grŵp oedran hwnnw. Roedd niferoedd cymharol uchel o athrawon yn adrodd am grwpio cyrhaeddiad cymysg mewn mathemateg ym mlynyddoedd 7-9, o'i gymharu â chanfyddiadau mewn ysgolion yn Lloegr (Taylor et al., 2020).

4.16 Unwaith eto, roedd niferoedd bach o ymatebwyr yn golygu ei bod yn anodd dirnad patrymau grwpio yn ôl prydiau ysgol am ddim neu faint traean, neu yn ôl cyfrwng iaith.

Tabl 11: Crynodeb o arferion grwpio yn yr ysgol uwchradd

Cwbl gymysg	Mae pob grŵp addysgu yn cynnwys plant o'r ystod cyrhaeddiad llawn ar gyfer y grŵp blwyddyn.
Cymysg + uchaf	Mae'r myfyrwyr sy'n cyrraedd uchaf yn cael eu haddysgu mewn grŵp ar wahân. Mae'r holl grwpiau eraill yn cynnwys plant o'r ystod cyrhaeddiad llawn sy'n weddill.
Cymysg + gwaelod	Mae'r myfyrwyr cyrhaeddiad isaf yn cael eu haddysgu mewn grŵp ar wahân. Mae'r holl grwpiau eraill yn cynnwys plant o'rystod cyrhaeddiad llawn sy'n weddill.
Cymysg + uchaf + gwaelod	Mae'r myfyrwyr sy'n cyrraedd uchaf ac isaf yn cael eu haddysgu mewn grwpiau ar wahân. Mae'r holl grwpiau eraill yn cynnwys plant o'r ystod cyrhaeddiad llawn sy'n weddill.
Setiau	Mae myfyrwyr yn cael eu grwpio yn ôl cyrhaeddiad.
Ffrydiau	Mae myfyrwyr yn cael eu grwpio ar gyfer y rhan fwyaf neu'r holl bynciau, yn ôl mesur cyffredinol o allu.
Arall	Mae athrawon ac ysgolion yn pennu amrywiaeth o arferion eu hunain

Mae Tablau 10-13 yn rhoi crynodeb o arferion grwpio mewn ysgolion uwchradd mewn Saesneg, Cymraeg a Mathemateg.

Tabl 12. Arferion grwpio ar gyfer Saesneg mewn ysgolion uwchradd

	B7	B8	B9	B10	B11
Cwbl gymysg	9	6	2	2	2
Cymysg + uchaf	0	0	0	0	0
Cymysg + gwaelod	1	1	1	1	1
Cymysg + uchaf + gwaelod	1	1	2	2	2
Setiau	3	7	10	11	11
Ffrydiau	1	1	1	0	0

Arall	0	0	0	0	0
Ddim yn gwybod	0	0	0	0	0

Tabl 13 Arferion grwpio ar gyfer Cymraeg mewn ysgolion uwchradd

	B7	B8	B9	B10	B11
Cwbl gymysg	10	6	5	3	4
Cymysg + uchaf	0	1	0	1	1
Cymysg + gwaelod	0	0	0	0	0
Cymysg + uchaf + gwaelod	1	1	1	2	2
Setiau	1	4	6	10	9
Ffrydiau	4	4	4	0	0
Arall	0	0	0	0	0
Ddim yn gwybod	0	0	0	0	0

Tabl 14. Arferion grwpio ar gyfer mathemateg mewn ysgolion uwchradd

	B7	B8	B9	B10	B11
Cwbl gymysg	7	4	1	0	1
Cymysg + uchaf	0	0	0	0	0
Cymysg + gwaelod	0	0	0	0	0
Cymysg + uchaf + gwaelod	4	5	4	2	2
Setiau	4	5	9	12	13
Ffrydiau	1	2	2	1	
Arall	0	0	0	0	0

Tabl 15. Arferion grwpio ar gyfer pynciau heblaw Saesneg, Cymraeg a mathemateg mewn ysgolion uwchradd

	B7	B8	B9	B10	B11
Y cyfan wedi'u grwpio yn ôl cyrhaeddiad	1	1	1	0	0
Rhai wedi'u grwpio rhai cymysg	6	9	11	11	10
Y cyfan yn gymysg	9	6	4	5	5
Ddim yn gwybod	0	0	0	1	1

4.17 Gofynnwyd i athrawon hefyd ynghylch a oedd ganddynt unrhyw gynlluniau i newid arferion grwpio yn y Gymraeg, Saesneg neu fathemateg yn y dyfodol. Mae canfyddiadau'n awgrymu bod ysgolion yn gyson yn eu harferion ac nad oeddent yn bwriadu newid (gweler Tabl 14).

Tabl 16. Bwriad i newid arferion grwpio

	Cymraeg	Saesneg	Mathemateg
Ydw	2	1	1
Nac ydw	14	15	15

Arferion grwpio athrawon uwchradd

4.18 Yn yr arolwg, gwahoddwyd athrawon i wneud sylwadau testun rhydd ychwanegol am arferion grwpio yn eu hysgolion. Ni roddwyd llawer o sylwadau a oedd yn ychwanegu at y data meintiol, ond roedd dau sylw yn ymwneud â grwpio ar gyfer addysgu Cymraeg:

> *Edrych o bosibl ar grŵp iaith gyntaf Cymraeg*

Set uchaf ar gyfer mynediad i ysgolion Cymraeg.

4.19 Mae dau sylw yn taflu goleuni ar benderfyniadau mewn ysgolion ynghylch grwpio mewn pynciau heblaw Cymraeg, Saesneg a mathemateg:*Mae llawer o ddosbarthiadau TGAU yn seiliedig ar opsiynau, felly yn seiliedig ar ddiddordeb a chyrhaeddiad cymysg.*

Rwy'n addysgu HSCCC (Iechyd, Gofal Cymdeithasol a Gofal Plant) felly mae fy ngrwpiau yn cynnwys myfyrwyr heriol a bregus iawn nad ydynt yn gallu bod yn yr un ystafell ddosbarth â'i gilydd felly maen nhw wedi'u rhannu'n 2 grŵp.

4.20 Mewn cyfweliadau ysgolion uwchradd, lle'r oedd athrawon yn disgrifio grwpio ar gyfer pynciau heblaw Cymraeg/Saesneg, mathemateg a gwyddoniaeth roedd yn gyrhaeddiad cwbl gymysg, yn aml yn seiliedig ar grwpiau cofrestru. Adroddwyd yn aml fod Blwyddyn 7 ac 8 yn cael eu haddysgu mewn grwpiau cyrhaeddiad cymysg ar gyfer Saesneg/Cymraeg a mathemateg, gyda setio'n cynyddu wrth i ddisgyblion symud i fyny'r ysgol. Soniodd un athro am fod â grŵp meithrin a grŵp gallu is:

Mae gennym ni fynediad wyth dosbarth yn gyffredinol, y mae chwech o'r dosbarthiadau yn allu cymysg, yna mae gennym ni un grŵp meithrin oherwydd eu bod nhw'n blant braidd yn swil, fel arfer o allu is ond nid o reidrwydd bob amser, ynghyd ag un grŵp arall sydd wir angen gwaith gwahaniaethol felly maen nhw o allu is. Roedd yn achos o'n bod ni eisiau dysgu gallu cymysg lle bynnag y bo modd, ond lle roeddem ni'n gwahaniaethu yn rhy isel mewn ffordd, yna rydyn ni wedi cadw'r ddau grŵp hynny allan. (Cyfranogwr 9)

4.21 Yn yr un ysgol honno, roedd mathemateg hyd yn ddiweddar wedi cael ei haddysgu ar ddwy lefel grŵp ('uchaf a gwaelod') ond roeddent wedi arbrofi yn ddiweddar gyda chyrhaeddiad cymysg, a chanfuwyd ei fod yn gweithio'n dda. Fodd bynnag, roedd ysgol arall wedi cael trafferth gyda chyrhaeddiad cymysg yn ystod COVID ac wedi dychwelyd i setio mewn mathemateg. Roedd grwpio ar gyfer dosbarthiadau opsiynau (TGAU a Safon Uwch) yn cael ei sbarduno gan ddewisiadau disgyblion a meini prawf mynediad pwnc, yn hytrach na thrwy grwpio ar ran yr ysgol, er i un athro ddisgrifio ymdrechion i ddylanwadu ar

ddewisiadau opsiynau disgyblion:

> *Mae ein pynciau opsiwn yn cael eu dysgu ar sail gallu cymysg, fodd bynnag rydym yn rhoi llawer o arweiniad iddynt wrth wneud y dewisiadau cywir ar gyfer eu gallu. Byddwch yn tueddu i weld bod disgwyl i'r disgyblion sy'n astudio hanes ar y cyfan allu ennill gradd C gan amlaf, C i A*. [...] Mae gennym ni gyrsiau pen is os hoffech chi sydd ond yn gallu eich rhoi mor uchel â B cyfwerth â TGAU, rydym ni'n ceisio tywys ein disgyblion pen uchaf i ffwrdd oddi wrth hynny oherwydd eu bod nhw'n colli allan ar yr hyn y gallent ei ennill sef gradd A (Cyfranogwr 9).*

4.22 Fel mewn ysgolion cynradd, disgrifiwyd grwpio gallu weithiau ar gyfer dosbarthiadau Cymraeg:

> *Yng Nghyfnod Allweddol 4 yn sicr mae yna. Mae gennym ni'r setiau yno, yna mae gennym ni setiau mewn gwyddoniaeth, setiau yn Saesneg, setiau mewn mathemateg, setiau yn Gymraeg. Mae gennym ni ddosbarth Cymraeg iaith gyntaf hefyd (Cyfranogwr 9).*

4.23 Disgrifiodd athro uwchradd arall yn 'gynllunio' eu dosbarthiadau er mwyn sicrhau mwy o gydbwysedd o ran nodweddion disgyblion, gan gynnwys prydau ysgol am ddim, a mwy o ymgysylltiad disgyblion, yn ogystal â dosbarthu grwpiau allweddol o ddisgyblion (e.e. y rhai sy'n cyrraedd yn uwch, ffin TGAU C/D) ar draws athrawon.

4.24 Yn gyffredinol cyfeiriwyd at grwpiau mewn ysgolion uwchradd yn ôl sut roeddent yn ymddangos ar yr amserlen, e.e. gyda llythyren i ddynodi hanner neu ochr y grŵp blwyddyn, a rhif i ddynodi'r grŵp neu'r rhif set. Dywedodd un athro fod athrawon yn cyfeirio at 'grŵp cefnogi' ond na fyddent yn defnyddio'r derminoleg honno gyda disgyblion. Lle defnyddiwyd grwpiau cyrhaeddiad cymysg, efallai y cyfeirir atynt gan lythrennau cyntaf yr athro.

4.25 Adroddodd athrawon fod disgyblion yn ei chael hi'n hawdd dod i gasgliadau ar lefelau penodedig, naill ai o enw'r grŵp ('y broblem yw bod dosbarthiadau'n cael eu henwi, er enghraifft, rydych chi'n 11B3, ac maen nhw'n gwybod bod tair set', Cyfranogwr 6) neu gan y disgyblion eraill yn y grŵp ('gallant weld pwy sydd yn yr ystafell gyda nhw a pha mor fawr yw'r grŵp a faint o gymorthyddion sydd yn yr ystafell', Cyfranogwr 1).

4.26 Fodd bynnag, nid wnaeth athrawon ddisgrifio hysbysebu lefel grŵp i ddisgyblion a mynegodd rhai bryder am effaith bod yn ymwybodol o fod mewn grŵp is a'i effaith ar hunanhyder disgyblion: 'maen nhw'n teimlo fel, “O, rydw i yn y dosbarth...” Maen nhw'n dweud, “Rydw i yn y dosbarth twp.” (Cyfranogwr 6).

4.27 Yn bennaf adroddodd athrawon gyfathrebu aelodaeth grŵp yn glir iawn i rieni, gyda dau athro yn dweud bod aelodaeth set wedi'i nodi ar adroddiadau ysgol i rieni. Roedd canfyddiadau rhieni o grwpio yn bryder mewn rhai ysgolion gydag un athro yn arsylwi eu bod yn teimlo bod penderfyniad diweddar i gyflwyno set uchaf yn Saesneg wedi bod oherwydd pwysau canfyddedig gan rieni. Roedd athrawon yn arbennig o wyliadwrus ynglŷn â dweud wrth rieni bod eu plentyn mewn grŵp is ac roeddent yn pryderu am ymatebion rhieni i'w plant yn cael eu symud i lawr grŵp.

4.28 Mae'r adran ganlynol yn adrodd ar fyfyrdodau athrawon ynghylch pam maen nhw’n mabwysiadu arferion penodol.

Ysgolion cynradd: Myfyrdodau athrawon ar eu harferion grwpio yn y dosbarth

4.29 Mewn ysgolion cynradd, lle defnyddiwyd grwpio, rhoddodd athrawon amrywiaeth o resymau dros eu harferion. Roedd y rhain yn cynnwys hwyluso addysgu wedi'i dargedu, gan ei gwneud yn haws cynllunio a diwallu anghenion gwahanol ddysgwyr yn enwedig lle'r oedd ystod eang o gyrhaeddiad blaenorol yn eu dosbarthiadau. Mae’r rhain yn cael eu hadlewyrchu yn y sylwadau canlynol:

> *Mae pob plentyn yn wahanol ac maen nhw’n datblygu ar gyfraddau gwahanol hefyd. Felly, trwy grwpio, gallwch dargedu (Cyfranogwr 14).*
>
> *Felly, rwy'n credu ei bod hi'n haws i athrawon gynllunio ar gyfer, yn bersonol rwy'n meddwl yn hanesyddol os ydym ni’n gwybod, er enghraifft, o fewn fy ngrŵp mathemateg os ydw i'n gwybod bod gen i grŵp un, dau, tri a phedwar mae'n haws i mi gynllunio gweithgaredd ar gyfer y grwpiau hynny i lawr i'm grwpiau is (Cyfranogwr 3).*
>
> *Ym Mlwyddyn 6, er enghraifft, gallai fod... a dyma fu fy mhrofiad i, lle gallai fod disgybl... maen nhw i gyd yr un oedran, ond efallai bod disgybl o fewn y set honno sy'n gweithio ar lefel meithrin, er enghraifft, yn eu datblygiad*

mathemategol, ac yna gallai fod disgyblion o fewn yr un dosbarth hwnnw, yr un oed, sy'n gweithio efallai ddwy neu dair blynedd uwchlaw eu hoedran cronolegol (Cyfranogwr 4).

4.30 Roedd grwpio hefyd yn cael ei ystyried fel creu grwpiau llai lle gellid rhoi mwy o sylw unigol i ddisgyblion:

Felly bydd gen i 10 i mewn gyda mi, neu 9 mewn gyda mi ar yr un pryd, a fyddem ni'r un fath... o'r un lefel gallu. [...] os oes gen i ddim ond 10 ar y tro, gallaf roi mwy o amser ymroddedig i'r disgyblion hynny i wella'r hyn [rydym ni'n] targedu yn ystod y gweithgaredd (Cyfranogwr 15).

A soniodd un athro fod grwpio yn caniatáu i athrawon wthio'r rhai sy'n cyrraedd yn uwch ymhellach: 'Y syniad yw ein bod ni'n eu grwpio i'r gorau maen nhw'n gallu ei wneud' (Cyfranogwr 14).

4.31 Disgrifiodd athrawon eu bod eisiau sefydlu amgylcheddau ystafell ddosbarth cynhwysol lle byddai gan blant 'fodelau rôl da i edrych i fyny atynt' (Cyfranogwr 10) neu lle byddai'r amgylchedd yn ysgogol i'r holl ddisgyblion ddysgu:

Mae'n rhaid i chi roi heriau cyffrous, hwyliog iddynt, gweithgareddau a fydd yn eu hysbrydoli ond hefyd rydych chi fel athro bob amser yn cadw llygad, bod gennych chi'r
sgaffaldiau hynny ar waith i gefnogi'r plentyn hwnnw nad yw efallai yn cyflawni cymaint â'r lleill ond yn eu grwpio i mewn i grŵp lle nad ydyn nhw i gyd yn gallu ysgogi ei gilydd gymaint â phe bai'n grŵp cymysg (Cyfranogwr 11).

Canfyddiadau athrawon o effeithiolrwydd grwpio cyrhaeddiad cymysg mewn ysgolion cynradd

4.32 Nododd athrawon yn bennaf fanteision grwpio cyrhaeddiad cymysg o ran effeithiau cymdeithasol a chanlyniadau academaidd. Teimlai un athro y gallai gweithio gyda ffrindiau fod yn ysgogol i ddisgyblion (Cyfranogwr 10). Amlygodd yn arbennig effaith gymdeithasol gadarnhaol dysgu cydweithredol:

Rydym ni'n gweld nawr bod ein plant yn dod i adnabod ei gilydd yn fwy nawr; maen nhw'n gwybod beth yw cryfderau'r naill a'r llall; maen nhw'n dylanwadu ar

benderfyniadau'r naill a'r llall ac yn sicr mae'r dull mentora cyfoedion hwnnw rydyn ni'n ei gymryd wedi cael effaith wirioneddol yn hynny (Cyfranogwr 10).

Nododd yr un athro gyrhaeddiad a hyder uwch gan ddisgyblion:

Yn y grwpiau gallu cymysg hyn nid yn unig rydym ni bellach yn herio pob un o'n disgyblion, rydym ni hefyd yn rhoi cyfleoedd iddynt feistroli sgiliau ac yna mynd ymlaen i ddysgu'r sgiliau hynny i rywun arall hefyd, sy'n smentio eu gwybodaeth a'u sgiliau mewn sawl agwedd ar draws y cwricwlwm (Cyfranogwr 10).

Roedd mwy o hyder yn thema yn ymatebion athrawon sy'n adrodd am grwpio cyrhaeddiad cymysg. Disgrifiodd athrawes arall fanteision cyrhaeddiad cymysg a grwpio traws-oedran yn ei hysgol:

Mae'n cynnwys cydweithio wrth addysgu, y cydweithrediad. Mae'n golygu asesu cymheiriaid, dysgu gan gymheiriaid. [...] Felly lle mae gennym ni'r traws-oedran hwnnw, unwaith eto mae at ddiben gwella'r hunanhyder a gwella'r canlyniadau dysgu ar gyfer y plentyn hwnnw, fel y gall pob plentyn weld ei hun fel enillydd, gallant i gyd lwyddo (Cyfranogwr 12).

Ysgolion uwchradd a'u harferion grwpio

4.33 Yn yr arolwg, adroddodd athrawon ysgolion uwchradd ar unrhyw newidiadau i grwpio ers COVID. Roedd rhai ysgolion wedi newid tuag at grwpio cyrhaeddiad mwy cymysg tua adeg y pandemig a phan oedd ysgolion wedi cau:

Aethom i allu cymysg [yn Saesneg]

Fe wnaethom newid o allu cymysg i setiau/ffrydiau oherwydd covid a heb ddychwelyd i allu cymysg [Saesneg, Cymraeg a mathemateg]

Wedi symud i ffwrdd o setio llym [Saesneg]

Wedi symud o setiau i fandiau eang. Nawr yn archwilio cymysg

[mathemateg] Cymysg ym mlynyddoedd 7+8 [mathemateg].

Ysgolion uwchradd ac arferion grwpio athrawon

4.34 Yn y cyfweliadau adroddwyd am amrywiaeth o ffactorau cyd-destunol. Roedd y rhain yn cynnwys gwahaniaethau rhwng pynciau ac arferion grwpio gwahanol, hunan-ganfyddiadau dysgwyr a'r adnoddau sydd ar gael mewn gwahanol ysgolion.

4.35 O ran goblygiadau gwahanol bynciau ar arferion grwpio, dadleuodd athrawon p’un a oedd grwpio cyrhaeddiad cymysg yn fwy priodol yn Saesneg na mathemateg oherwydd natur y pynciau. Disgrifiodd un arall sut roedd grwpio cyrhaeddiad cymysg mewn mathemateg yn heriol i staff yn yr ysgol gan ‘nad ydy’r holl staff yn ddigon hyderus i wahaniaethu yn effeithiol' (Cyfranogwr 2). Dywedodd yr athro fod eu setio yn eu galluogi:

> *... i sicrhau ein bod yn rhoi cyfle i bob dysgwr wneud y cynnydd mwyaf posibl ond hefyd ffynnu mewn set maen nhw'n teimlo'n gyfforddus ynddi. Yn ogystal, yr hyn mae wedi'i ganiatáu yw fel rheolwr dysgu neu reolwr dysgu cynorthwyol, o ran staffio gallaf wir chwarae i gryfderau'r profiad addysgu sydd gennym ni o fewn ein [adran] (Cyfranogwr 2).*

4.36 Fodd bynnag, roedd athrawes arall (Cyfranogwr 16) yn teimlo bod grwpio cyrhaeddiad cymysg yn ymarferol o fewn ei hysgol uwchradd lai ac yn Saesneg fel pwnc oherwydd bod y math hwn o grwpio yn galluogi hyblygrwydd a dull sy'n canolbwyntio ar ddisgyblion

4.37 Roedd pwysigrwydd hunan-ganfyddiadau dysgwyr hefyd yn llunio cefnogaeth athro ar gyfer grwpio cyrhaeddiad cymysg. Dywedodd un athro ei fod yn osgoi ffurfio 'grŵp suddo lle mae disgyblion yn gweld eu hunain fel rhai mewn set is ac mae'r disgwyliad yn gostwng i'r lefel honno'. (Cyfranogwr 1). Roedd disgwyliadau yn ganolog i farn yr athro hwn, o ran disgwyliadau'r disgyblion ohonynt eu hunain a'u cyfoedion, a'u disgwyliadau nhw o ddisgyblion:

> *Rwy'n credu ei bod yn ymwneud â disgyblion yn peidio â gweld eu hunain fel rhai sydd wedi cael eu labelu fel rhai o allu is, mai'r disgwyliad fydd ein bod ni’n dysgu i'r brig ac yn gwahaniaethu i lawr, felly mae'r disgwyliad mewn setiau gallu cymysg rwy'n credu ar y cyfan yn tueddu i fod yn uwch i'r disgybl gallu is (Cyfranogwr 1).*

Adleisiodd yr athro hefyd y farn a ddaliwyd gan athrawon cynradd, bod 'pawb yn cael amlygiad i'r hyn sydd gan y rhai mwyaf disglair yn yr ystafell i'w ddweud. ' Yn yr un modd mewn ysgolion uwchradd, nododd athrawon fanteision ysgogi disgyblion a meithrin hyder, yn ogystal â chodi cyrhaeddiad i'r rhai sydd ar y ffin C/D, er enghraifft:

> *Rydym ni'n gweld er enghraifft y gall bechgyn o amgylch ffin CD o bosibl ollwng i D yn hytrach na C, rwy'n credu os ydynt yn cael eu dysgu mewn amgylchedd gallu cymysg mae'n codi lefel y disgwyliad yn gyffredinol ar draws y bwrdd. Felly, rwy'n credu eu bod yn gwneud yn well o amgylchedd gallu cymysg lle maen nhw'n fwy agored i ddisgyblion eraill o allu uwch ac mae'r athro yn gorfod codi'r bar ychydig yno (Cyfranogwr 1).*

4.38 Yn olaf, mewn perthynas ag adnoddau nododd yr un athro fod maint dosbarthiadau a chyfyngiadau cyllidebol yn ddylanwad ar grwpio a sicrhau bod adnoddau'n cael eu targedu yn effeithiol, gan gyfateb 'yr athrawon gorau sydd gennym ni ar gyfer y disgybl â'r gallu hwnnw'. Fodd bynnag, nododd yr athro hwn hefyd heriau llwyth gwaith athrawon ('mwy o bwysau gwaith pe bai ystod ehangach o allu yn yr ystafell ddosbarth') a hyder athrawon i herio disgyblion yn fwy mewn setiau.

4.39 Mae gan y canfyddiadau hyn oblygiadau ar gyfer gwahanol fathau o ddysgu proffesiynol.

Mathau gwahanol o ddysgu proffesiynol i gefnogi hyder a sgiliau athrawon wrth weithredu grwpio cyrhaeddiad cymysg

Nododd athrawon werth dysgu gan gymheiriaid a goblygiadau gwahanol fathau o DPP a chanllawiau ar gyfer eu hymarfer.

4.40 Er enghraifft, adroddodd athrawon mewn ysgolion cynradd eu bod yn teimlo y byddai'n ddefnyddiol gwybod mwy am arferion grwpio mewn ysgolion eraill:

> *Doedd hi ddim tan i ni fynd i'r ysgolion eraill, siarad ag ymarferwyr eraill oedd yn dysgu'r un grwpiau blwyddyn â ni; a oedd yn addysgu mewn ardal o amddifadedd uchel fel ni ac yna roeddent yn defnyddio dull gwahanol iawn ac wedi gweld canlyniadau gwahanol. Felly, i ni, dyna'r peth mwyaf pwerus (Cyfranogwr 10).*

4.41 Yn yr un modd, roedd athrawon mewn ysgolion uwchradd hefyd yn teimlo bod gwerth i fwy o ymwybyddiaeth o arferion mewn ysgolion gwahanol, tra hefyd yn credu bod ysgolion yn eithaf gwahanol i'w gilydd. Er efallai na fydd 'beth sy'n gweithio' mewn un ysgol yn gweithio ym mhobman, teimlwyd bod rhwydweithio, a rhannu dulliau ac arfer da yn ddulliau defnyddiol - fel rhan o broses o ddysgu proffesiynol.

4.42 Myfyriodd athrawon cynradd ar y rhesymau pam fod mathau eraill o ddatblygiad proffesiynol parhaus yn bwysig a rolau ymchwil — er mwyn llywio eu gwahanol arferion. Er enghraifft, adroddodd un athro fod hyfforddiant ar fetawybyddiaeth (ymwybyddiaeth a dealltwriaeth o’i brosesau meddwl ei hun) wedi ei helpu gyda meddwl am sut i gefnogi dysgwyr yn eu grwpiau. Fe wnaethant awgrymu y dylid mynd i'r afael â grwpio mewn addysg gychwynnol athrawon:

> *Rwy’n credu efallai bod angen i brifysgolion a cholegau sy’n hyfforddi athrawon siarad am grwpiau ac effaith grwpiau sy'n seiliedig ar ymchwil, pa effaith mae'n ei gael ar ddysgwyr penodol oherwydd, er enghraifft, nawr o fewn yr ysgol hon, dydw i ddim yn siŵr faint o athrawon fyddai wedi gwneud eu hymchwil i'r manteision a'r anfanteision o ran gallu cymysg yn erbyn galluoedd (Cyfranogwr 4).*

Fe wnaethant hefyd bwysleisio pwysigrwydd ymchwil o ran llywio arfer:

> *Rwy'n credu ei bod hi'n wirioneddol bwysig ein bod ni’n parhau i ailedrych ar ein harferion a gofyn cwestiynau i ni ein hunain ynghylch pam rydyn ni'n gwneud y pethau rydyn ni'n eu gwneud, a phwy maen nhw ar eu cyfer, ai'r athro neu ai i'r plant neu'r plentyn? Ac a ydym ni byth yn gofyn i'r plant sut maen nhw'n teimlo am fod yn y grwpiau hyn? Na, dwi ddim yn meddwl ein bod ni'n gwneud, dydyn ni ddim yn gofyn iddyn nhw sut mae'n teimlo bod yn ddysgwr mewn set gallu isaf bob un diwrnod o'u dyddiau addysgu ac ysgol. Rwy'n credu bod llawer mwy sydd angen ei rannu mewn gwirionedd o enghreifftiau o ymchwil fel hyn i'n hysbysu fel gweithwyr proffesiynol am y dewisiadau rydym ni’n yn eu gwneud ar gyfer y dysgwyr (Cyfranogwr 4).*

4.43 Myfyriodd yr athro hefyd ar yr angen am hyfforddiant ynghylch staffio grwpiau cyrhaeddiad:

> *Sgwrs arall rydyn ni wedi'i chael yn ddiweddar yw edrych ar y dysgwyr mwyaf agored i niwed sydd gennym ni, felly'r plant hynny â'r bylchau mwyaf yn eu gwybodaeth, mewn gwirionedd mae angen cefnogi'r plant hynny gan yr athrawon mwyaf cymwys, ac yn aml, ac rwyf wedi ei weld mewn ysgolion cynradd eraill, ac rydw i wedi ei weld yma, nid yw hyn bob amser yn digwydd, ond maen nhw'n tueddu i fod yn gweithio gyda'r bobl leiaf cymwys. Felly, efallai mai'r CCDs sy'n cefnogi'r grŵp gwaelod, er enghraifft, mewn mathemateg a'r grŵp gwaelod mewn mathemateg yw'r grŵp sydd angen yr addysgu fwyaf a'r person mwyaf cymwys i wneud y swydd honno (Cyfranogwr 4).*

4.44 Dadleuodd athrawon uwchradd y byddent yn elwa o gyfuniad o ganllawiau clir gan Lywodraeth Cymru ac Estyn, a chrynodebau meta o ymchwil i'w helpu i ddeall y maes hwn. Fodd bynnag, roeddent hefyd yn teimlo bod negeseuon anghyson yn dod gan y gymuned academaidd-

> *Mae cymaint o ymchwil allan yna ac mae mor anodd gwybod pa ffordd i fynd. Mae yna bob math o ymchwil a fydd yn dweud wrthym mai grwpio gallu cymysg mewn gwirionedd yw'r ffordd i fynd ond mae'n debyg y byddai ein hathrawon mathemateg yn anghytuno â hynny yn eu cyd-destun nhw. Felly, rwy'n credu bod yr help yn dod gan rywun sydd wedi gwneud yr holl ymchwil honno i ni ar lefel meta-ddata o edrych ar yr holl enghreifftiau gwahanol o bob cwr o'r byd (Cyfranogwr 1).*

4.45 Fe wnaeth cyfranogwr arall gydnabod gwerth posibl, ond hefyd cymhlethdod, ymchwil gymharol

... beth fyddai'n ddefnyddiol yw edrych ar adolygiad corfforol gwirioneddol, am wn i, mewn ysgol sydd wedi rhoi cynnig ar fodelau a'r effaith maen nhw wedi gallu eu mesur, sy'n beth anodd iawn i'w wneud. Pe bai ganddynt hynny gan nifer o ysgolion ledled Cymru a Lloegr a'r DU gallai helpu ysgolion eraill i ystyried modelau gwahanol (Cyfranogwr 2).

Roedd Cyfranogwr 1 hefyd yn teimlo y gallai dulliau sy'n seiliedig ar ymholiadau o fewn ysgolion fod o gymorth. Nodwyd gwahaniaethu a diwallu anghenion pob dysgwr

o fewn grŵp fel materion penodol ar gyfer yr ymholiadau.

Canfyddiadau athrawon o effaith cyrhaeddiad a grwpio cyrhaeddiad cymysg ar ddysgwyr o aelwydydd incwm is (yn seiliedig ar y rhai sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim).

4.46 Adroddwyd rhagdybiaethau problemus gan rai athrawon ysgolion cynradd, gan nodi bod achosion lle'r oedd anfantais yn cael ei ystyried yn gyfystyr â chyrhaeddiad isel neu'n cydberthyn agos â chyrhaeddiad isel. Fodd bynnag, nododd athrawon eraill eu bod yn osgoi labelu.

Disgrifiodd un athro sut yn flaenorol, pan oeddent yn defnyddio setiau, roedd y mwyafrif o blant a oedd yn derbyn prydau ysgol am ddim mewn setiau is ac felly prin oedd eu hamlygiad i ddisgyblion sy'n cyrraedd yn uwch. Fe wnaethant ddisgrifio sut roedd hyn bellach wedi newid:

> *Yr hyn maen nhw'n ei gael nawr yw'r modelau rôl da iawn hyn o ddarllen, mathemateg neu beth bynnag y gallai fod. Llafaredd, er enghraifft, mae hynny'n wedi bod yn... rydym ni wedi gweld effaith fawr iawn ar lefel llafaredd ein plant ers i ni symud i grwpiau gallu cymysg, yn enwedig ein plant sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim oherwydd eu bod yn agored i iaith llawer mwy datblygedig ac maen nhw mewn gwirionedd yn codi eu cyrhaeddiad eu hunain oherwydd hynny (Cyfranogwr 10).*

4.47 Fodd bynnag, roedd athrawon eraill yn awyddus i bwysleisio eu bod yn osgoi labelu disgyblion fel rhai dan anfantais:

> *Dydw i ddim yn eu gweld fel disgyblion incwm isel, dwi'n eu gweld nhw fel efallai mai'r disgyblion yn ein hysgol ni ydyn nhw (Cyfranogwr 4).*

Roedd athro cynradd arall yn glir pam eu bod yn gweld cyrhaeddiad cymysg fel dull gwell i ddysgwyr difreintiedig:

> *Rwy'n credu, wrth weld plant eraill a allai ddod o gefndiroedd mwy manteisiol, mae ganddyn nhw'r rhagolygon ac mae ganddyn nhw nod i weithio tuag ato sy'n braf; maen nhw, mewn ffordd, yn teimlo ychydig yn fwy ysbrydoledig ac maen nhw eisiau bod fel yna ond maen nhw'n manteisio - os oes angen hynny, yn*

amlwg - ar effaith cael yr athro i gael ychydig mwy o amser gyda nhw i weithio arnynt ac i ddarganfod beth sydd ei angen arnynt i'w cefnogi. Felly byddwn i'n dweud y byddai grwpiau gallu cymysg yn eu cefnogi llawer mwy nag y byddai grwpio gallu (Cyfranogwr 7).

4.48 Mewn cyferbyniad, ychydig iawn o'r athrawon ysgolion uwchradd a fynegodd unrhyw beth yn benodol am effaith arferion grwpio ar ddysgwyr difreintiedig. Roedd teimlad yn gyffredinol ei bod yn bwysig i athrawon wybod a deall cryfderau a gwendidau eu disgyblion a thargedu gweithgareddau dysgu yn unol â hynny, ond rhoddwyd blaenoriaeth uwch o ran ymatebion athrawon i ddiwallu anghenion ymarferol ac emosiynol.

4.49 Yr un eithriad oedd cyfranogwr a bwysleisiodd fod 'setio cadarnhaol', lle cafodd grwpiau eu peiriannu i sicrhau nad oedd disgyblion yn cael eu rhoi o dan anfantais drwy grwpio, wedi sicrhau canlyniad cadarnhaol i ddisgyblion:

Dim ond gwahaniaeth o bedwar y cant oedd rhwng llenyddiaeth y llynedd rhwng bechgyn a merched sy’n anarferol iawn, a dim ond deuddeg y cant oedd gydag iaith. Ond rydym ni wedi cau'r bwlch i fechgyn a myfyrwyr prydau ysgol am ddim gyda'r setio cadarnhaol hwn (Cyfranogwr 8).

5. Casgliadau ac argymhellion

Mae'r casgliadau canlynol yn ymwneud â phob un o'r cwestiynau ymchwil ac yn cyfuno canfyddiadau a, lle bo'n briodol, argymhellion ar gyfer arfer yn y dyfodol sy'n deillio o'r astudiaeth gwmpasu.

5.1 Yn gyffredinol, ymddengys mai grwpiau cyrhaeddiad cymysg sydd fwyaf cyffredin o fewn grwpiau dosbarth mewn ysgolion cynradd yng Nghymru yn y sampl ymchwil, tra bod dysgwyr, mewn ysgolion uwchradd, yn cael eu cymysgu'n llwyr mewn blynyddoedd cynharach cyn trosglwyddo i setiau ar gyfer blynyddoedd hŷn. Nodwyd maint yr ysgol (dosbarthiadau grŵp blwyddyn cymysg), datblygiadau ysgolion gyda'u hymagwedd tuag at y Cwricwlwm i Gymru (dilyniant unigol), a manteision canfyddedig mewn datblygiad cymdeithasol wrth gymysgu plant i gyd yn rhesymau dros fabwysiadu'r dulliau hyn. Mae'n nodedig bod y bwriad i ysgogi dysgwyr yn rheswm a roddwyd dros addysgu grwpiau cymysg o

ddysgwyr mewn ysgolion cynradd ac uwchradd.

5.2 Mae rhai o'r arferion grwpio a archwiliwyd yn cynnwys setio plant yn seiliedig ar lefelau 'gallu', yn enwedig wrth i ddysgwyr symud i mewn i flynyddoedd 10-11. Mae ffactorau sy'n cyfrannu at hyn yn cynnwys papurau arholiadau gwahanol yn cael eu gosod ar gyfer gwahanol grwpiau o ddysgwyr, er enghraifft, mewn mathemateg mewn TGAU. Yn yr un modd, trafodwyd safonau Cymraeg dysgwyr, gan gynnwys 'grŵp iaith gyntaf'.

5.3 Roedd y defnydd o iaith i ddisgrifio'r gwahanol arferion grwpio yn amrywio. Er bod rhai athrawon yn cydnabod y byddai'r termau a ddefnyddiwyd ganddynt yn nodi gallu plant, er enghraifft, 'hyderus', gydag aelodau eraill o staff; ni chafodd yr iaith hon ei rhannu â dysgwyr na rhieni a gofalwyr. Hefyd rhannwyd enghreifftiau o ddysgwyr yn ymholi ym mha grwpiau yr oeddent, mewn perthynas â'u gallu, gan athrawon a gymerodd ran yn yr astudiaeth. Mae'n nodedig bod rhai athrawon yn siarad am y newid o ddefnyddio iaith a fyddai'n nodweddiadol yn gysylltiedig â chyrhaeddiad i iaith sy'n ymwneud â chynnydd; 'mae plant yn cael eu grwpio'n llwyr ar eu cynnydd o fewn y pwnc penodol hwnnw neu dros y flwyddyn'.

Pam y mabwysiadwyd yr arferion hyn?

5.4 Gellir gwahanu'r rhesymau dros weithredu arferion grwpio yn fras yn gyfnodau cynradd ac uwchradd. Er enghraifft, siaradodd athrawon ysgolion cynradd am yr angen canfyddedig i dargedu dysgwyr ac felly, roedd grwpio yn caniatáu i'r dull targedu hwn ddigwydd yn haws. Yn yr un modd, nodwyd bod grwpio yn caniatáu grwpiau llai o ddysgwyr, ac y gallent felly gael eu cefnogi gan oedolion yn briodol.

5.5 Mewn cyferbyniad, roedd y grwpio mewn ysgolion uwchradd yn bennaf oherwydd y gwahaniaeth canfyddedig yn natur y pynciau. Er enghraifft, siaradodd athrawon am yr awydd i gael grwpiau cyrhaeddiad cymysg yn Saesneg er mwyn i ddysgwyr gael eu hysgogi a'u llywio gan sylwadau eu cyfoedion. Yn yr un modd, nodwyd fformatau gwahanol bapurau arholi mewn gwahanol bynciau hefyd fel ffactor sy'n cyfrannu:

Argymhelliad 1:

Dylai Llywodraeth Cymru adolygu dichonoldeb ymestyn cyfleoedd presennol ar gyfer

datblygiad proffesiynol cydweithredol a/neu ddylunio cyfleoedd newydd i athrawon, arweinwyr canol ac uwch arweinwyr gyfarfod a myfyrio ar fathau o ymarfer cyrhaeddiad cymysg.

Canfyddiadau athrawon o effeithiolrwydd cyrhaeddiad a grwpio cyrhaeddiad cymysg ar gyfer dysgwyr (e.e., bwlch cyrhaeddiad, ymddygiad, presenoldeb)

5.6 Siaradodd athrawon o leoliadau cynradd ac uwchradd am eu cred bod grwpio cyrhaeddiad cymysg yn cael effaith gadarnhaol ar ddatblygiad cymdeithasol dysgwyr. Nodwyd mwy o gydweithio a'r ffordd mae dysgwyr yn dylanwadu ar waith ei gilydd fel canlyniadau cadarnhaol, yn arbennig.

5.7 Teimlai athrawon uwchradd fod mwy o gymhelliant i ddysgwyr o ganlyniad i grwpio cyrhaeddiad cymysg yn arbennig o effeithiol i fechgyn ar y ffin gradd TGAU C-D. Roedd cred bod y disgwyliadau 'uwch' a oedd yn amlwg mewn grwpiau cymysg o'r fath wedi effeithio'n gadarnhaol ar y dysgwyr yn hyn o beth.

5.8 Fodd bynnag, mewn cyfweliadau, nid oedd athrawon cynradd ac uwchradd yn gallu llunio cysylltiadau uniongyrchol rhwng effaith arferion grwpio ar ymddygiad a phresenoldeb.

Argymhelliad 2

Dylai Llywodraeth Cymru ymchwilio i ddichonoldeb dylunio a chynnal ymchwil pellach, gydag athrawon, ar yr effaith a'r berthynas rhwng arferion grwpio, ymddygiad a phresenoldeb.

Mae angen dysgu proffesiynol i ymarferwyr fod yn fwy hyderus a medrus wrth weithredu grwpio cyrhaeddiad cymysg.

5.9 Roedd achosion, a adroddwyd yn y cyfweliadau, lle'r oedd athrawon yn teimlo diffyg hyder wrth addysgu ystod o ddysgwyr. Yn ogystal, nododd athrawon angen am wybodaeth bellach am fetawybyddiaeth a'u harferion ystafell ddosbarth, ac angen i fyfyrio ar y rhain.

5.10 Wrth gefnogi ysgolion i feddwl am ddatblygu arfer mewn perthynas â grwpio dysgwyr, hoffem argymell canllawiau clir i ysgolion a ddarperir drwy ledaenu ymchwil berthnasol yn ehangach. Credwn y bydd codi ymwybyddiaeth o ymchwil yn helpu ysgolion i ystyried materion sy'n gysylltiedig â defnyddio cyrhaeddiad cymysg, a hefyd grwpiau

cyrhaeddiad nad ydynt yn gymysg, gyda photensial ar gyfer gwella effeithiolrwydd a thegwch cyffredinol y system. Rydym ni'n ymwybodol o sawl menter sy'n digwydd mewn ysgolion ar hyn o bryd, er enghraifft, prosiect Ymgorffori Ymchwil ac Ymholi mewn Ysgolion (EREI), sy'n canolbwyntio ar ymgysylltu ysgolion ag ymchwil. Rydym yn awgrymu bod prosiectau presennol fel hyn yn cael eu defnyddio ar gyfer lledaenu canfyddiadau ymchwil allweddol yn y maes hwn.

5.11 Trafodwyd rôl Darparwyr AGA ac ymchwil hefyd, gydag un o'r rhai a gyfwelwyd yn mynegi awydd am fwy o fewnbwn ar effaith grwpio dysgwyr mewn rhaglenni addysg athrawon. Roedd hyn oherwydd y canfyddiad nad oes gan bob athro yr amser i ymgysylltu ag ymchwil yn y maes hwn unwaith y bydd wedi cymhwyso.

Argymhelliad 3

Dylai Llywodraeth Cymru adolygu ffurf a chynnwys hyfforddiant ychwanegol a datblygiad proffesiynol ar gyfer athrawon ac arweinwyr canol ac uwch arweinwyr ysgolion ar arferion addysgu cyrhaeddiad cymysg sydd wedi'u hintegreiddio yn y Cwricwlwm i Gymru.

5.12 Datgelwyd enghreifftiau mewn cyfweliadau ag athrawon mewn ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg o arferion grwpio cyrhaeddiad oedd wedi'u hintegreiddio'n llwyddiannus ag uchelgais y Cwricwlwm i Gymru i gael dull unigol tuag at ddysgu a chynnydd dysgwyr. Yn hyn o beth, rydym yn argymell synergeddau pellach rhwng y canfyddiadau ymchwil hyn a gwaith Camau i'r Dyfodol (https://www.uwtsd.ac.uk/camau-ir-dyfodol/) ar ddeall dilyniant ac asesu yn y Cwricwlwm i Gymru.

5.13 Byddai canllaw i arferion teg i athrawon, tebyg i Beth i'w Gwneud a Pheidio eu Gwneud o ran Grwpio Cyrhaeddiad (Francis et al., 2018) wedi'i addasu a'i ddatblygu ar gyfer cyd-destun Cymru yn darparu ffynhonnell wybodaeth hawdd ei hygyrch i ysgolion ac yn effeithio'n gadarnhaol ar ymarfer yn y maes hwn.

Canfyddiadau athrawon o effaith cyrhaeddiad a grwpio cyrhaeddiad cymysg ar ddysgwyr o aelwydydd incwm is (y rhai sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim.)

5.14 Mae'n ymddangos bod dealltwriaeth dda gan rai cyfranogwyr am effaith grwpio cyrhaeddiad ar hunaniaethau dysgwyr a disgwyliadau athrawon, yn enwedig ar gyfer y rhai mewn grwpiau is. Mae yna hefyd rywfaint o dystiolaeth o bwyll ynghylch labelu neu

'wahaniaethu' dysgwyr mewn grwpiau a'r potensial i stigmas fod ynghlwm wrth grwpiau.

5.15 Fodd bynnag, nid yw'n ymddangos bod consensws, o fewn cwmpas yr astudiaeth, o beth allai fod yr effaith ar gyrhaeddiad os yw dysgwyr yn dod o incwm is. Yn wir, nid oedd unrhyw ddull safonedig o grwpio'r dysgwyr hyn yn yr ysgolion yn yr astudiaeth. Roedd amharodrwydd i roi'r hyn yr oeddent yn ei ystyried yn 'driniaeth arbennig' i'r fath ddysgwyr gan eu bod yn teimlo hyn fel bod hyn yn achosi stigma. Siaradodd athrawon ysgolion cynradd yn fwy ffafriol am bersonoli eu hymagwedd tuag at ddysgwyr o aelwydydd incwm is, yn hytrach na'u bandio neu eu grwpio gyda'i gilydd.

5.16 Adroddwyd tystiolaeth benodol, gan un athro ysgol gynradd, am effaith grwpiau cyrhaeddiad cymysg ar lafaredd ymhlith y rhai o aelwydydd incwm is.

Argymhelliad 4:

- Adolygu sut i ddylunio ymchwil yn y dyfodol, gydag athrawon, ar effaith arferion grwpio ar ddysgwyr a sut i ddiffinio 'anfantais'.
- Dylunio astudiaeth sy'n ymchwilio i sut y gall grwpio cyrhaeddiad effeithio ar ddysgwyr sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim.

Agweddau ar grwpio cyrhaeddiad y mae angen eu harchwilio ymhellach yng Nghymru

Ni wnaeth athrawon godi meysydd penodol ar gyfer ymchwil pellach. Fodd bynnag, mae tîm y prosiect wedi nodi nifer o faterion y mae'n argymell sy’n deilwng o ymchwil bellach

Argymhelliad 5:

I Estyn a Llywodraeth Cymru roi arweiniad a chyfeirio at enghreifftiau penodol, sy'n seiliedig ar ymchwil, o arferion da y gall ysgolion geisio eu hymgorffori yn eu cyd-destunau. Er enghraifft, gwahodd ysgolion i ddarparu astudiaethau achos i'w rhannu drwy wefan Estyn pan nodir arfer da yn ystod arolygiadau.

Argymhelliad 6:

Cynyddu ymgysylltiad â darparwyr addysg gychwynnol i athrawon (AGA) drwy barhau i gynnal a rhannu ymchwil ar grwpio cyrhaeddiad a chynnwys hyn mewn rhaglenni AGA.

Argymhelliad 7:

Rydym yn cydnabod yr angen i ddatblygu dealltwriaeth o'r cymhlethdodau a'r risgiau sy'n gysylltiedig â grwpio cyrhaeddiad ar gyfer athrawon myfyrwyr a'r rheini ar ddechrau eu gyrfaoedd. Er enghraifft, camddosbarthu dysgwyr i grwpiau yn seiliedig ar ddehongliadau anghywir o lefelau cyrhaeddiad a rhagweld eu cynnydd canlyniadol yn ogystal â'r heriau o beidio â phrofi grwpio cyrhaeddiad cymysg yn ystod ymarferiad AGA.

Argymhelliad 8:

Adolygu'r potensial ar gyfer ymchwil pellach ar sut y gall grwpiau cyrhaeddiad ryngweithio â chyfrwng iaith, o fewn yr ysgol ac yn y cartref, a'r ffactorau cymdeithasol ac addysgol a allai ddylanwadu ar y prosesau hyn.

Cyfeiriadau

Allebone, B. (2006). Who should I put in circle group? Influences on the practices of beginning teachers: a small study. *Education 3-13*, *34*(2), 131–141. https://doi.org/10.1080/03004270600670490

Alvunger, D., Sundberg, D., & Wahlström, N. (2017). Teachers matter – but how? *Journal of Curriculum Studies*, *49*(1), 1-6. https://doi.org/10.1080/00220272.2016.1205140

Araújo, M. (2007). 'Modernising the comprehensive principle': Selection, setting and the institutionalisation of educational failure. *British Journal of Sociology of Education*, *28*(2), 241–257. https://doi.org/10.1080/01425690701192752

Archer, L., Francis, B., Miller, S., Taylor, B., Tereshchenko, A., Mazenod, A., Pepper, D., & Travers, M.-C. (2018). The symbolic violence of setting: A Bourdieusian analysis of mixed methods data on secondary students' views about setting. *British Educational Research Journal*, *44*(1), 119–140. https://doi.org/10.1002/berj.3321

Blatchford, P., Hallam, S., Ireson, J., & Kutnick, P. (2008). *Classes, groups and transitions: Structures for teaching and learning*. https://doi.org/10.4324/9780203121672-34

Braun, V., & Clarke, V. (2019). Reflecting on reflexive thematic analysis. Qualitative Research in Sport, Exercise and Health, 11(4), 589-597. https://doi.org/10.1080/2159676X.2019.1628806

Brennan, A. & King, F. (2022). Teachers' experience of transformative professional learning to narrow the values practice gap related to inclusive practice. *Cambridge Journal of Education, 52*(2), 175-193. https://doi.org/10.1080/0305764X.2021.1965092

Buchanan, D., Hargreaves, E., & Quick, L. (2020). 'My life is like a massive jigsaw with pieces missing'. How 'lower-attaining' children experience school in terms of their well-being. *Education 3-13*, *0*(0), 1–13. https://doi.org/10.1080/03004279.2020.1818269

Burgess, S., Wilson, D., & Worth, J. (2013). A natural experiment in school accountability: The impact of school performance information on pupil progress. *Journal of Public Economics*, *106*, 57–67. https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2013.06.005

Campbell, T. (2021). In-class ‘ability’-grouping, teacher judgements and children’s mathematics self-concept: Evidence from primary-aged girls and boys in the UK Millennium Cohort Study. *Cambridge Journal of Education*, *51*(5), 563–587. https://doi.org/10.1080/0305764X.2021.1877619

Charlton, T., Panting, C. & Willis, H. (2004) Targeting exclusion, disaffection and truancy in secondary schools: An evaluation of an alternative curriculum for older pupils. *Emotional and Behavioural Difficulties,* 9(4), pp.261-275.

Cherry, L., and Froustis, E. (2022) *Trauma Informed education settings in West Yorkshire.* West Yorkshire Health and Care Partnership and Violence Reduction Unit. Gorllewin Swydd Efrog: Lloegr.

Comisiynydd Plant Cymru. (2020) *Building Blocks: Adroddiad Cynhwysiant yn y Cyfnod Sylfaen.*

Clarke, A., Morreale, S., Field, C., Hussein, Y. & Barry, M. (2015) *What works in enhancing social and emotional skills development during childhood and adolescence. A review of the evidence on the effectiveness of school-based and out-of-school programmes in the UK.* World Health Organization Collaborating Centre for Health Promotion Research, National University of Ireland Galway.

Cole, T., McCluskey, G., Daniels, H., Thompson, I., & Tawell, A. (2019) Factors associated with high and low levels of school exclusions: Comparing the English and wider UK experience. *Emotional and behavioural difficulties,* 24(4), pp. 374-390.

Collins, C. A., & Gan, L. (2013). *Does Sorting Students Improve Scores? An Analysis of Class Composition* (Working Paper No. 18848; Working Paper Series). National Bureau of Economic Research. https://doi.org/10.3386/w18848

Conn, C., Thomas, D. V., Knight, C., Greenway, C. and Formby, L. (2024) Learner experiences of low attainment groups in the context of a rights approach to education, *Pedagogy, Culture & Society*. https://doi:10.1080/14681366.2024.2311640

Connolly, P., Taylor, B., Francis, B., Archer, L., Hodgen, J., Mazenod, A., & Tereshchenko, A. (2019). Camddosbarthu myfyrwyr i setiau academaidd mewn mathemateg: A study of secondary

schools in England. *British Educational Research Journal*, *45*(4), 873–897. https://doi.org/10.1002/berj.3530

Cullen, M. A., Lindsay, G., Hastings, R., Denne, L., Stanford, C., Beqiraq, L., Elahi, F., Gemegah, E., Hayden, N., Kander, I., Lykomitrou, F. & Zander, J. (2020). *Special Educational Needs in Mainstream Schools: Evidence Review*. Llundain: Sefydliad Gwaddol Addysg. Ar gael yn: https://educationendowmentfoundation.org.uk/public/files/Publications/Send/EEF_SEND_Evidence_Review.pdf [cyrchwyd 31 Mawrth 2023].

DFEE. (1997). *Rhagoriaeth mewn Ysgolion* [Papur Gwyn]. Adran Addysg a Chyflogaeth. http://www.educationengland.org.uk/documents/wp1997/excellence-in - schools.html [cyrchwyd 28 Mawrth 2023].

Dunne, M., Humphreys, S., Sebba, J., Dyson, A., Gallannaugh, F., & Muijs, D. (2007). *Effective Teaching and Learning for Pupils in Low Attaining Groups.* Llundain: DCSF. Ar gael: https://dera.ioe.ac.uk/6622/1/DCSF-RR011.pdf [cyrchwyd 31 Mawrth 2023].

Dunne, M., Humphreys, S., Dyson, A., Sebba, J., Gallannaugh, F., & Muijs, D. (2011). The teaching and learning of pupils in low-attainment sets. *Curriculum Journal, 22*(4), 485-513. https://doi.org/10.1080/09585176.2011.627206

Estyn (2015) *Arfer Da mewn Mathemateg yng Nghyfnod Allweddol 3*. Chwefror 2015. Ar gael yn: https://www.estyn.gov.wales/system/files/2020-07/Good_practice_in_mathematics_at_key_stage_3_-_February_2015.pdf [cyrchwyd 16 Mawrth 2023].

Estyn (2021) *Gwaith Ymgysylltu: Diweddariad Sector Uwchradd. Tymor y Gwanwyn 2021.* Mawrth 2021. Ar gael: https://www.estyn.gov.wales/system/files/2021 - 11/Ymgysylltu%20Gweith%20Secondary%20Sec tor%20Update%20—%20Spring%20Term%202021_2.pdf [cyrchwyd 16 Mawrth 2023].

Estyn (2022) *Adroddiad Blynyddol Prif Arolygydd Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru 2020-2021* Ar gael yn: https://www.estyn.gov.wales/system/files/2022 - 11/Estyn%20Annual%20Report%202020-2021.pdf [cyrchwyd 16 Mawrth 2023].

Florian, L. (2012). Preparing teachers to work in inclusive classrooms: key lessons for the professional development of teacher educators from Scotland's Inclusive Practice Project. *Journal of Teacher Education, 63*(4), 275-285. https://doi.org/10.1177/0022487112447112

Francis, B., Archer, L., Hodgen, J., Pepper, D., Taylor, B., & Travers, M.-C. (2017a). Exploring the relative lack of impact of research on 'ability grouping' in England: A discourse analytic account. *Cambridge Journal of Education*, *47*(1), 1–17. https://doi.org/10.1080/0305764X.2015.1093095

Francis, B., Connolly, P., Archer, L., Hodgen, J., Mazenod, A., Pepper, D., Sloan, S., Taylor, B., Tereshchenko, A., & Travers, M.-C. (2017b). Attainment Grouping as self-fulfilling prophesy? A mixed methods exploration of self confidence and set level among Year 7 students. *International Journal of Educational Research*, *86*, 96–108. https://doi.org/10.1016/j.ijer.2017.09.001

Francis, B., Hodgen, J., Craig, N., Taylor, B., Archer, L., Mazenod, A., Tereshchenko, A., & Connolly, P. (2019). Teacher 'quality' and attainment grouping: The role of within-school teacher deployment in social and educational inequality. *Teaching and Teacher Education*, *77*, 183–192. https://doi.org/10.1016/j.tate.2018.10.001

Francis, B., Taylor, B., Hodgen, J., Tereshchenko, A. & Archer, L. (2018). Dos and don'ts of attainment grouping. Llundain: UCL Institute of Education. https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/10110123/

Francis, B., Taylor, B., & Tereshchenko, A. (2020a). *Reassessing 'Ability' Grouping: Improving Practice for Equity and Attainment*. Routledge. https://doi.org/10.4324/9780429436512

Francis, B., Craig, N., Hodgen, J., Taylor, B., Tereshchenko, A., Connolly, P., & Archer, L. (2020b). The impact of tracking by attainment on pupil self-confidence over time: Demonstrating the accumulative impact of self-fulfilling prophecy. *British Journal of Sociology of Education*, *41*(5), 626–642. https://doi.org/10.1080/01425692.2020.1763162

Hallam, S., Ireson, J., Lister, V., Chaudhury, I. A., & Davies, J. (2003). Ability grouping practices in the primary school: A survey. *Educational Studies*, *29*(1), 69–83. https://doi.org/10.1080/03055690303268

Hallam, S., & Ireson, J. (2005). Secondary school teachers’ pedagogic practices when teaching mixed and structured ability classes. *Research Papers in Education*, *20*(1), 3–24. https://doi.org/10.1080/0267152052000341318

Hallam, S., & Ireson, J. (2006). Secondary school pupils’ preferences for different types of structured grouping practices. *British Educational Research Journal, 33*(1), 27-45. https://doi.org/10.1080/01411920600775274

Hallam, S., & Parsons, S. (2013a). The incidence and make up of ability grouped sets in the UK primary school. *Research Papers in Education*, *28*(4), 393–420. https://doi.org/10.1080/02671522.2012.729079

Hallam, S., & Parsons, S. (2013b). Prevalence of streaming in UK primary schools: Evidence from the Millennium Cohort Study. *British Educational Research Journal*, *39*(3), 514–544. https://doi.org/10.1080/01411926.2012.659721

Hargreaves, E., Quick, L., & Buchanan, D. (2021). ‘I got rejected’: Investigating the status of ‘low-attaining’ children in primary-schooling. *Pedagogy, Culture & Society*, *29*(1), 79–97. https://doi.org/10.1080/14681366.2019.1689408

Hart, S. & Drummond, M. J. (2014). Learning without limits: Constructing a pedagogy free from determinist beliefs about ability. Yn: *The SAGE Handbook of Special Education Volume 1* (Ed.) L. Florian, 439-458. Ail argraffiad. Los Angeles: Sage.

Hartas, D. (2017). Setting for English and Maths: 11-year-olds’ characteristics and teacher perceptions of school attitudes. *Research Papers in Education*, 1–18. https://doi.org/10.1080/02671522.2017.1329338

Hattie, J., & Yates, G. C. R. (2013). *Visible Learning and the Science of How We Learn*. Routledge. https://doi.org/10.4324/9781315885025

Heath, A., Sullivan, A., Boliver, V., & Zimdars, A. (2013). Education under New Labour, 1997—2010. *Oxford Review of Economic Policy*, *29*(1), 227–247. http://dx.doi.org/10.1093/oxrep/grt003

Higgins, S., Katsipataki, M., Villanueva Aguilera, A.B., Dobson, E., Gascoine, L., Rajab, T., Kalambouka, A., Reardon, J., Stafford, J. & Uwimpuhwe, G. (2022). The Teaching and

Learning Toolkit: Communicating research evidence to inform decision-making for policy and practice in education. *Review of Education*, *10*(1): https://doi.org/10.1002/rev3.3327

Hodgen, J., Taylor, B., Francis, B., Craig, N., Bretscher, N. Tereschchenko, A., Connolly, P., & Mazenod, A. (2022). The achievement gap: The impact of between-class attainment grouping on pupil attainment and educational equity over time. *British Educational Research Journal*. https://doi.org/10.1002/berj.3838

İnan-Kaya, G., & Rubie-Davies, C. M. (2022). Teacher classroom interactions and behaviours: Indications of bias. *Learning and Instruction*, *78*, 101516. https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2021.101516

Ireson, J. & Hallam, S. (2001). *Ability Grouping in Education.* Llundain: Paul Chapman.

Ireson, J., Hallam, S., Hack, S., Clark, H. & Plewis, I. (2002). Ability grouping in English secondary schools: Effects on attainment in English, mathematics and science. *Educational Research and Evaluation 8*(3): 299-318. https://doi.org/10.1076/edre.8.3.299.3854

Ireson, J., Hallam, S., & Hurley, C. (2005). What are the effects of ability grouping on GCSE attainment? *British Educational Research Journal, 31*(4): 443-458. https://doi.org/10.1080/01411920500148663

John, E. (2022). Inclusion, participation and interaction: challenging the discourse of in-class ability groupings in early-years education. Yn: *Inclusive Pedagogies for Early Childhood Education* (Eds.) C. Conn & A. Murphy, 148-163. Llundain: Routledge. https://doi.org/10.4324/9781003163206-12

Kelly, S. (2004). Are teachers tracked? On what basis and with what consequences? *School Psychology of Education 7*(1): 55-72. https://doi.org/10.1023/B:SPOE.0000010673.78910.f1

Knight, C., Clegg, Z., Conn, C., Hutt, M., & Crick, T. (2022). Aspiring to include versus implicit ‘othering’: Teachers’ perceptions of inclusive education in Wales. *British Journal of Special Education*, *49*(1), 6–23. https://doi.org/10.1111/1467-8578.12394

Macqueen, S. E. (2013). Grouping for inequity. *International Journal of Inclusive Education*, *17*(3), 295–309. https://doi.org/10.1080/13603116.2012.676088

Marks, R. (2013). ‘The Blue Table Means You Don’t Have a Clue’: The persistence of fixed-ability thinking and practices in primary mathematics in English schools. *FORUM*, *55*(1), 31–44. https://doi.org/10.2304/forum.2013.55.1.31

Mazenod, A., Francis, B., Archer, L., Hodgen, J., Taylor, B., Tereshchenko, A., & Pepper, D. (2019). Nurturing learning or encouraging dependency? Teacher constructions of students in lower attainment groups in English secondary schools. *Cambridge Journal of Education*, *49*(1), 53–68. https://doi.org/10.1080/0305764X.2018.1441372

McGillicuddy, D., & Devine, D. (2018). “Turned off” or “ready to fly” – Ability grouping as an act of symbolic violence in primary school. *Teaching and Teacher Education*, *70*, 88–99. https://doi.org/10.1016/j.tate.2017.11.008

McGillicuddy, D., & Devine, D. (2020). ‘You feel ashamed that you are not in the higher group’—Children’s psychosocial response to ability grouping in primary school. *British Educational Research Journal*, *46*(3), 553–573. https://doi.org/10.1002/berj.3595

Muijs, D., & Dunne, M. (2010). Setting by ability – or is it? A quantitative study of determinants of set placement in English secondary schools. *Educational Research*, *52*(4), 391–407. https://doi.org/10.1080/00131881.2010.524750

Nilsen, T., & Gustafsson, J.-E. (Gol.) (2016). *Teacher Quality, Instructional Quality and Student Outcomes: Relationships Across Countries, Cohorts and Time* (Vol. 2). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-41252-8

OECD. (2016). *Equations and Inequalities: Making Mathematics Accessible to All*. Organisation for Economic Co-operation and Development. https://www.oecd-ilibrary.org/education/equations-and-inequalities_9789264258495-en [accessed 31 March 2023].

Parsons, S., & Hallam, S. (2014). The impact of streaming on attainment at age seven: Evidence from the Millennium Cohort Study. *Oxford Review of Education*, *40*(5), 567–589. https://doi.org/10.1080/03054985.2014.959911

Peterson, E. R., Rubie-Davies, C., Osborne, D., & Sibley, C. (2016). Teachers’ explicit expectations and implicit prejudiced attitudes to educational achievement: Relations with

student achievement and the ethnic achievement gap. *Learning and Instruction*, *42*, 123–140. https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2016.01.010

Pont, B., Hargreaves, A., Timperley, H., & Kools, M. (2014). *Improving Schools in Wales: An OECD perspective*. Ar gael yn: https://www.oecd.org/education/Improving-schools-in-Wales.pdf [cyrchwyd Mawrth 2023].

Reynolds, D. (2008). New Labour, Education and Wales: The Devolution Decade. *Oxford Review of Education*, *34*(6), 753–765. https://doi.org/10.1080/03054980802519019

Scherer, L. (2016). 'I am not clever, they are cleverer than us': Children reading in the primary school. *British Journal of Sociology of Education*, *37*(3), 389–407. https://doi.org/10.1080/01425692.2014.948989

Sharples, J., R. Webster, & Blatchford, P. (2015). *Making Best Use of Teaching Assistants Guidance Report*. Llundain: EEF. Ar gael yn: https://dera.ioe.ac.uk/29360/1/TA_Guidance_Report_MakingBestUseOfTeachingAssisstants-Printable.pdf [cyrchwyd 16 Mawrth 2023].

Taylor, B., Francis, B., Craig, N., Archer, L., Hodgen, J., Mazenod, A., Tereshchenko, A., & Pepper, D. (2019). Why is it difficult for schools to establish equitable practices in allocating students to attainment 'sets'? *British Journal of Educational Studies*, *67*(1), 5–24. https://doi.org/10.1080/00071005.2018.1424317

Taylor, B., Hodgen, J., Tereshchenko, A., & Gutiérrez, G. (2022). Attainment grouping in English secondary schools: A national survey of current practices. *Research Papers in Education, 37*(2), 199-220. https://doi.org/10.1080/02671522.2020.1836517

Tereshchenko, A., Francis, B., Archer, L., Hodgen, J. Mazenod, A., Taylor, B. Pepper, D., & Travers, M-C. (2019). Learners' attitudes to mixed-attainment grouping: examining the views of students in high, middle and low attainment. *Research Papers in Education 34*(4), 425-444. https://doi.org/10.1080/02671522.2018.1452962

Tomlinson, J. R. G. (1991). Comprehensive Education in England and Wales, 1944-1991. *European Journal of Education*, *26*(2), 103–117. https://doi.org/10.2307/1502797

Towers, E., Taylor, B., Tereshchenko, A., & Mazenod, A. (2020). 'The reality is complex': Teachers' and school leaders' accounts and justifications of grouping practices in the English key stage 2 classroom. *Education 3-13*, *48*(1), 22–36. https://doi.org/10.1080/03004279.2019.1569707

Llywodraeth Cynulliad Cymru (LlCC) (2008) *Bodloni'r Her: Safonau Ansawdd mewn Addysg ar gyfer Disgyblion Mwy Abl a Thalentog*. LLYW.CYMRU. https://www.gov.wales/sites/default/files/publications/2018-11/meeting-the-challenge-quality-standards-in-education-for-more-able-and-talented-pupils_0.pdf cyrchwyd 3 Mawrth 2023].

Llywodraeth Cymru. (2020). *Cwricwlwm i Gymru: Trosolwg.* LLYW.CYMRU. https://gov.wales/curriculum-wales-overview [cyrchwyd 3 Mawrth 2023].

Llywodraeth Cymru (2021) *Adnewyddu a Diwygio: Cefnogi Lles a Dilyniant Dysgwyr*. Ar gael yn: https://gov.wales/renew-and-reform-supporting-learners-wellbeing- and-progression-html [cyrchwyd 31 Mawrth 2023].

Llywodraeth Cymru (2023). *Arferion Grwpio ar gyfer Cymorth Dysgu.* HWB.LLYW.CYMRU. https://hwb.gov.wales/professional-development/the-national-strategy-for-educational- research-and-enquiry-nsere/collaborative-evidence-network/ [cyrchwyd 3 Mawrth 2023].

Atodiad A. Holiadur Arolwg Ysgolion Cynradd: Grwpio Disgyblion mewn Ysgolion Cynradd

Gwybodaeth am yr arolwg

Beth yw diben yr astudiaeth hon?

Mae UWTSD yn arwain astudiaeth a ariennir gan Lywodraeth Cymru am Grwpio Disgyblion mewn Ysgolion Uwchradd, gan weithio gyda Choleg Prifysgol Llundain (UCL) a Phrifysgol De Cymru (PDC). Rydym yn gobeithio llunio darlun o arferion grwpio mewn ysgolion uwchradd yng Nghymru.

Bydd yr ymateb yn helpu i lywio'r drafodaeth am bolisïau ac arferion addysg yng Nghymru.

Oes rhaid i mi gymryd rhan?

Na, nid oes rhaid i chi gymryd rhan.

Dylech ddarllen y dudalen wybodaeth hon ac os oes gennych chi unrhyw gwestiynau dylech gysylltu â'r arweinydd a enwir - mae ei fanylion cyswllt wedi'u nodi isod.

Ni ddylech lenwi'r holiadur nes eich bod wedi cael ateb boddhaol i'ch holl gwestiynau.

Beth fydd yn digwydd os byddaf yn ateb yr holiadur?

Mae'r holiadur yn gofyn ychydig o gwestiynau am sut mae plant yn cael eu grwpio ar gyfer addysgu a dysgu yn eich ysgol. Dylai'r holiadur gymryd 5 munud yn unig i chi ei gwblhau.

Beth fydd yn digwydd gyda'r data rwy'n ei ddarparu?

Mae'r holl ddata yn gwbl gyfrinachol a bydd yn cael ei wneud yn ddienw fel na fydd yn bosibl eich adnabod chi na'ch ysgol mewn unrhyw ddadansoddiadau neu adrodd. Bydd y wybodaeth y byddwch chi'n ei rhoi yn cael ei thrin yn unol â Deddf Diogelu Data y DU 1998, sy'n golygu y byddwn yn ei storio'n ddiogel ac ni fyddwn yn rhoi eich manylion personol i unrhyw un arall.

Ein cyfeirnod diogelu data yw: Z6441030. Nid oes rhaid i chi ymateb i'r holiadur os nad ydych chi am wneud hynny.

Beth fydd yn digwydd i ganlyniadau'r astudiaeth?

Byddwn yn adrodd ar ein canfyddiadau arolwg i Lywodraeth Cymru er mwyn llywio polisi. Rydym yn bwriadu sicrhau bod ein canfyddiadau ymchwil ar gael i'r cyhoedd

drwy ddigwyddiadau fel seminarau, cynadleddau a chyfarfodydd, a thrwy gyhoeddiadau fel adroddiadau, erthyglau a llyfrau.

Gyda phwy ddylwn i gysylltu i gael rhagor o wybodaeth?

Os oes gennych chi unrhyw gwestiynau neu os ydych chi angen mwy o wybodaeth am yr astudiaeth hon, cysylltwch ag Anna Brychan ym Mhrifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant (UWTSD) drwy e-bost ar a.brychan@uwtsd.ac.uk

Diolch am ddarllen y dudalen wybodaeth hon ac am ystyried cymryd rhan yn yr ymchwil hon. Cliciwch i barhau neu dynnu'n ôl:

Rwy'n cadarnhau fy mod yn deall bod fy nghyfranogiad yn wirfoddol a fy mod yn rhydd i stopio ar unrhyw adeg a heb roi unrhyw reswm.

Rwy'n cadarnhau fy mod yn deall y bydd yr holl wybodaeth yn gyfrinachol ac ni fydd fy enw na manylion personol eraill yn cael eu cynnwys mewn adroddiadau neu gyhoeddiadau.

Rwy'n cytuno i fy nata gael ei gasglu, ei brosesu a'i storio yn ôl Deddf Diogelu Data 1998.

Rwy'n cytuno i gymryd rhan yn yr astudiaeth uchod.

Arolwg Ysgolion Cynradd

Gwybodaeth am yr ysgol:

Rhowch fanylion eich ysgol os gwelwch yn dda. Mae hyn yn caniatáu i ni gyfuno ymatebion os yw mwy nag un person o'ch ysgol yn cwblhau'r arolwg.

Enw'r ysgol:

Côd post yr ysgol:

Awdurdod lleol:

Cyfrwng: Saesneg, Dwyieithog, Deuol,

Ysgol: Cynradd/Uwchradd/Canol/Pob oed,

Niferoedd: % Nifer yn gymwys ar gyfer prydiau ysgol am ddim ar y gofrestr/maint y garfan/grŵp blwyddyn

Cwricwlwm i Gymru: (roedd gan ysgolion uwchradd yng Nghymru yr hyblygrwydd i ddechrau cyflwyno'r Cwricwlwm i Gymru yn orfodol ar gyfer dysgwyr Blwyddyn 7 yn 2002 ***neu*** 2023.), A wnaeth eich ysgol/a fydd eich ysgol yn gwneud hyn yn 2022 neu 2003?

Gwybodaeth ymatebwyr:

Dywedwch wrthym amdanoch chi. Bydd hyn yn ein helpu i ddeall yr ymatebion y byddwn ni'n eu derbyn.

Beth yw eich rôl?

Arweinydd pwnc Saesneg (gan gynnwys arweinydd CA3)

Arweinydd pwnc y Gymraeg (gan gynnwys arweinydd CA3)

Athro Cymraeg

Athro Saesneg

Arweinydd pwnc mathemateg (gan gynnwys CA3)

Athro mathemateg

Athro pwnc arall

Uwch aelod o'r Tîm Arwain

Staff gweinyddol/swyddfa

Arall

Arferion grwpio yn Saesneg (fel pwnc)

Darllenwch y disgrifiadau canlynol o wahanol arferion grwpio:

Dosbarthiadau cyrhaeddiad cwbl gymysg. Mae pob grŵp addysgu Saesneg yn cynnwys dysgwyr o'r ystod cyrhaeddiad llawn ar gyfer y grŵp blwyddyn.

Dosbarthiadau cyrhaeddiad cymysg gyda set uchaf. Mae'r myfyrwyr sy'n cyrraedd uchaf yn cael eu haddysgu mewn grŵp ar wahân ar gyfer Saesneg. Mae'r holl grwpiau eraill yn cynnwys plant o'r ystod cyrhaeddiad llawn sy'n weddill.

Dosbarthiadau cyrhaeddiad cymysg gyda set waelod neu grŵp meithrin. Mae'r myfyrwyr sy'n cyrraedd isaf yn cael eu haddysgu mewn grŵp ar wahân ar gyfer Saesneg. Mae'r holl grwpiau eraill yn cynnwys plant o'r ystod cyrhaeddiad llawn sy'n weddill.

Dosbarthiadau cyrhaeddiad cymysg gyda set uchaf a gwaelod. Mae'r myfyrwyr sy'n cyrraedd uchaf ac isaf yn cael eu haddysgu mewn grwpiau ar wahân ar gyfer Saesneg. Mae'r holl grwpiau eraill yn cynnwys plant o'r ystod cyrhaeddiad llawn sy'n weddill.

Setiau. Mae myfyrwyr yn cae eu grwpio yn ôl cyrhaeddiad yn Saesneg.

Ffrydiau. Mae myfyrwyr yn cael eu grwpio ar gyfer y rhan fwyaf neu'r holl bynciau, gan gynnwys Saesneg, yn ôl mesur cyffredinol o allu.

Dewiswch y disgrifiad gorau o arferion grwpio CYFREDOL yn Saesneg ym mhob grŵp blwyddyn yn eich ysgol.

Grwpio	Bl. 7	Bl 8	Bl 9	Bl10	Bl11
Cwbl gymysg					
Cymysg + set uchaf					
Cymysg + Set waelod					
Cymysg + setiau uchaf + gwaelod					
Setiau					
Ffrydiau					
Arall					
Ddim yn gwybod					
Ddim yn berthnasol					

Os hoffech roi gwybodaeth ychwanegol am arferion grwpio **cyfredol** yn Saesneg,

gallwch wneud hynny yma:

Mae'r cwestiwn hwn yn gofyn am gynlluniau DYFODOL ar gyfer grwpio yn Saesneg.

Ydych chi'n gwybod am unrhyw gynlluniau i newid eich trefniadau grwpio cyfredol yn Saesneg yn y dyfodol?

Na

Ydw

Os ydych chi wedi dewis Ydw, rhowch fanylion:

Mae'r cwestiwn hwn yn gofyn am arferion grwpio Saesneg yn y GORFFENNOL. Ydych chi wedi newid eich arferion grwpio ers 2020?

Na

Do

Os do, allwch chi egluro sut a pham? Er enghraifft, a oedd y newidiadau hyn yn gysylltiedig â'r Cwricwlwm i Gymru.

Os hoffech roi gwybodaeth ychwanegol am arferion grwpio'r **gorffennol** yn Saesneg, gallwch wneud hynny yma:

Arferion grwpio yn y Gymraeg (fel pwnc):

Darllenwch y disgrifiadau canlynol o wahanol arferion grwpio:

Dosbarthiadau cyrhaeddiad cwbl gymysg.
Mae pob grŵp addysgu Cymraeg yn cynnwys plant o'r ystod cyrhaeddiad llawn ar gyfer y grŵp blwyddyn.

Dosbarthiadau cyrhaeddiad cymysg gyda set uchaf. Mae'r myfyrwyr sy'n cyrraedd uchaf yn cael eu haddysgu mewn grŵp ar wahân ar gyfer Cymraeg. Mae'r holl grwpiau

eraill yn cynnwys plant o'r ystod cyrhaeddiad llawn sy'n weddill.

Dosbarthiadau cyrhaeddiad cymysg gyda set waelod neu grŵp meithrin. Mae'r myfyrwyr sy'n cyrraedd isaf yn cael eu haddysgu mewn grŵp ar wahân ar gyfer Cymraeg. Mae'r holl grwpiau eraill yn cynnwys plant o'r ystod cyrhaeddiad llawn sy'n weddill.

Dosbarthiadau cyrhaeddiad cymysg gyda set uchaf a gwaelod. Mae'r myfyrwyr sy'n cyrraedd uchaf ac isaf yn cael eu haddysgu mewn grwpiau ar wahân ar gyfer Cymraeg. Mae'r holl grwpiau eraill yn cynnwys plant o'r ystod cyrhaeddiad llawn sy'n weddill.

Setiau. Mae myfyrwyr yn cae eu grwpio yn ôl cyrhaeddiad yn Gymraeg.

Ffrydiau. Mae myfyrwyr yn cael eu grwpio ar gyfer y rhan fwyaf neu'r holl bynciau, gan gynnwys y Gymraeg yn ôl mesur cyffredinol o allu.

Dewiswch y disgrifiad gorau o arferion grwpio CYFREDOL yn y Gymraeg ym mhob grŵp blwyddyn yn eich ysgol.

Grwpio	Bl. 7	Bl. 8	Bl. 9	Bl.10	Bl. 11
Cwbl gymysg					
Cymysg + set uchaf					
Cymysg + Set waelod					
Cymysg + setiau uchaf + gwaelod					
Setiau					
Ffrydiau					
Arall					

Ddim yn gwybod					
Ddim yn berthnasol					

Os hoffech roi gwybodaeth ychwanegol am arferion grwpio **cyfredol** Cymraeg,

gallwch wneud hynny yma:

Mae'r cwestiwn hwn yn gofyn am gynlluniau DYFODOL ar gyfer grwpio Cymraeg.

Ydych chi'n gwybod am unrhyw gynlluniau i newid eich trefniadau grwpio cyfredol Cymraeg yn y dyfodol?

Na

Ydw

Os ydych chi wedi dewis Ydw, rhowch fanylion:

Mae'r cwestiwn hwn yn gofyn am arferion grwpio Cymraeg yn y GORFFENNOL. Ydych chi wedi newid eich arferion grwpio ers 2020?

Na

Do

Os do, allwch chi egluro sut a pham? Er enghraifft, a oedd y newidiadau hyn yn gysylltiedig â’r Cwricwlwm i Gymru?

Os hoffech roi gwybodaeth ychwanegol am arferion grwpio Cymraeg y **gorffennol**, gallwch wneud hynny yma:

Arferion grwpio mewn mathemateg:

Darllenwch y disgrifiadau canlynol o wahanol arferion grwpio:

Dosbarthiadau cyrhaeddiad cwbl gymysg. Mae pob grŵp addysgu mathemateg yn cynnwys plant o'r ystod cyrhaeddiad llawn ar gyfer y grŵp blwyddyn.

Dosbarthiadau cyrhaeddiad cymysg gyda set uchaf. Mae'r myfyrwyr sy'n cyrraedd uchaf yn cael eu haddysgu mewn grŵp ar wahân ar gyfer mathemateg. Mae'r holl grwpiau eraill yn cynnwys plant o'r ystod cyrhaeddiad llawn sy'n weddill.

Dosbarthiadau cyrhaeddiad cymysg gyda set waelod neu grŵp meithrin. Mae'r myfyrwyr sy'n cyrraedd isaf yn cael eu haddysgu mewn grŵp ar wahân ar gyfer mathemateg. Mae'r holl grwpiau eraill yn cynnwys plant o'r ystod cyrhaeddiad llawn sy'n weddill.

Dosbarthiadau cyrhaeddiad cymysg gyda set uchaf a gwaelod. Mae'r myfyrwyr sy'n cyrraedd uchaf ac isaf yn cael eu haddysgu mewn grwpiau ar wahân ar gyfer mathemateg. Mae'r holl grwpiau eraill yn cynnwys plant o'r ystod cyrhaeddiad llawn sy'n weddill.

Setiau. Mae myfyrwyr yn cae eu grwpio yn ôl cyrhaeddiad mewn mathemateg.

Ffrydiau. Mae myfyrwyr yn cael eu grwpio ar gyfer y rhan fwyaf neu'r holl bynciau, gan gynnwys mathemateg, yn ôl mesur cyffredinol o allu.

Dewiswch y disgrifiad gorau o arferion grwpio CYFREDOL mewn mathemateg ym mhob grŵp blwyddyn yn eich ysgol.

Grwpio	Bl. 7	Bl. 8	Bl. 9	Bl. 10	Bl. 11
Cwbl gymysg					
Cymysg + set uchaf					
Cymysg + Set waelod					
Cymysg + setiau uchaf + gwaelod					
Setiau					
Ffrydiau					
Arall					

Ddim yn gwybod					
Ddim yn berthnasol					

Os hoffech roi gwybodaeth ychwanegol am arferion grwpio cyfredol mewn mathemateg,

gallwch wneud hynny yma:

Mae'r cwestiwn hwn yn gofyn am gynlluniau DYFODOL ar gyfer grwpio mewn mathemateg.

Ydych chi'n gwybod am unrhyw gynlluniau i newid eich trefniadau grwpio cyfredol mewn mathemateg yn y dyfodol?

Na

Ydw

Os ydych chi wedi dewis Ydw, rhowch fanylion:

Mae'r cwestiwn hwn yn gofyn am arferion grwpio Cymraeg yn y GORFFENNOL. Ydych chi wedi newid eich arferion grwpio ers 2020?

Na

Do

Os do, allwch chi egluro sut a pham? Er enghraifft, a oedd y newidiadau hyn yn gysylltiedig â’r Cwricwlwm i Gymru?

Os hoffech roi gwybodaeth ychwanegol am arferion grwpio'r gorffennol mewn mathemateg,

gallwch wneud hynny yma:

Arferion grwpio mewn pynciau heblaw Saesneg, Cymraeg a mathemateg:

Sut mae myfyrwyr yn cael eu grwpio ar gyfer pynciau heblaw Saesneg, Cymraeg a mathemateg yn eich ysgol?

Grwpio	Bl. 7	Bl. 8	B. 9	Bl.10	Bl. 11
Mae pob pwnc yn cael ei grwpio yn ôl cyrhaeddiad (setiau/ffrydiau)					
Mae rhai pynciau yn cael eu grwpio yn ôl cyrhaeddiad ac mae eraill yn gymysg					
Mae pob pwnc yn cael ei addysgu mewn grwpiau cyrhaeddiad cymysg					
Ddim yn gwybod					
Ddim yn berthnasol					

Os hoffech roi rhagor o wybodaeth am arferion grwpio yn eich ysgol, gwnewch hynny yma:

Atodiad B: Holiadur Arolwg Ysgolion Uwchradd: Grwpio Disgyblion mewn Ysgolion Uwchradd

Gwybodaeth am yr arolwg

Beth yw diben yr astudiaeth hon?

Mae UWTSD yn arwain astudiaeth a ariennir gan Lywodraeth Cymru am Grwpio Disgyblion mewn Ysgolion Cynradd, gan weithio gyda Choleg Prifysgol Llundain (UCL) a Phrifysgol De Cymru (PDC). Rydym yn gobeithio llunio darlun o arferion grwpio mewn ysgolion cynradd yng Nghymru.

Bydd yr ymateb yn helpu i lywio'r drafodaeth am bolisïau ac arferion addysg yng Nghymru.

Oes rhaid i mi gymryd rhan?

Na, nid oes rhaid i chi gymryd rhan.

Dylech ddarllen y dudalen wybodaeth hon ac os oes gennych chi unrhyw gwestiynau dylech

gysylltu â'r arweinydd a enwir - mae ei fanylion cyswllt wedi'u nodi isod. Ni ddylech lenwi'r holiadur nes eich bod wedi cael ateb boddhaol i'ch holl gwestiynau.

Beth fydd yn digwydd os byddaf yn ateb yr holiadur?

Mae'r holiadur yn gofyn ychydig o gwestiynau am sut mae plant yn cael eu grwpio ar gyfer addysgu a dysgu yn eich ysgol. Dylai'r holiadur gymryd 5 munud yn unig i chi ei gwblhau.

Beth fydd yn digwydd gyda'r data rwy'n ei ddarparu?

Mae'r holl ddata yn gwbl gyfrinachol a bydd yn cael ei wneud yn ddienw fel na fydd yn bosibl eich adnabod chi na'ch ysgol mewn unrhyw ddadansoddiadau neu adrodd. Bydd y wybodaeth y byddwch chi'n ei rhoi yn cael ei thrin yn unol â Deddf Diogelu Data y DU 1998, sy'n golygu y byddwn yn ei storio'n ddiogel ac ni fyddwn yn rhoi eich manylion personol i unrhyw un arall.

Ein cyfeirnod diogelu data yw: Z6441030 -. Nid oes rhaid i chi ymateb i'r holiadur os nad ydych chi am wneud hynny.

Beth fydd yn digwydd i ganlyniadau'r astudiaeth? Byddwn yn adrodd ar ein canfyddiadau arolwg i Lywodraeth Cymru er mwyn llywio polisi. Rydym yn bwriadu sicrhau bod ein canfyddiadau ymchwil ar gael i'r cyhoed drwy ddigwyddiadau fel seminarau, cynadleddau a chyfarfodydd, a thrwy gyhoeddiadau fel adroddiadau, erthyglau a llyfrau.

Gyda phwy ddylwn i gysylltu i gael rhagor o wybodaeth?

Os oes gennych chi unrhyw gwestiynau neu os ydych chi angen mwy o wybodaeth am yr astudiaeth hon, cysylltwch ag Anna Brychan ym Mhrifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant drwy e-bost ar a.brychan@uwtsd.ac.uk

Diolch am ddarllen y dudalen wybodaeth hon ac am ystyried cymryd rhan yn yr ymchwil hon. Cliciwch i barhau neu dynnu'n ôl:

Rwy'n cadarnhau fy mod yn deall bod fy nghyfranogiad yn wirfoddol a fy mod yn rhydd i stopio ar unrhyw adeg a heb roi unrhyw reswm.

Rwy'n cadarnhau fy mod yn deall y bydd yr holl wybodaeth yn gyfrinachol ac ni fydd fy enw na manylion personol eraill yn cael eu cynnwys mewn adroddiadau neu gyhoeddiadau.

Rwy'n cytuno i fy nata gael ei gasglu, ei brosesu a'i storio yn ôl Deddf Diogelu Data 1998.

Rwy'n cytuno i gymryd rhan yn yr astudiaeth uchod.

Arolwg ysgolion cynradd Gwybodaeth am yr ysgol
Rhowch fanylion eich ysgol os gwelwch yn dda. Mae hyn yn caniatáu i ni gyfuno ymatebion os yw mwy nag un person o'ch ysgol yn cwblhau'r arolwg.

Rhowch fanylion eich ysgol os gwelwch yn dda. Mae hyn yn caniatáu i ni gyfuno ymatebion os yw mwy nag un person o'ch ysgol yn cwblhau'r arolwg.

Enw'r ysgol:

Côd post yr ysgol

:Awdurdod lleol

Cyfrwng: Cymraeg, Saesneg, Deuol,

Ysgol: Cynradd/3-16/19,

Niferoedd:

% Nifer yn gymwys ar gyfer PYaDd:

ar y gofrestr/maint garfan/grŵp/Bl:

Arferion grwpio yn eich ysgol mewn darllen, ysgrifennu a

mathemateg:

Terminoleg a ddefnyddir yn yr arolwg hwn:

Cyrhaeddiad cwbl gymysg: grwpiau cyrhaeddiad cymysg o fewn dosbarth cyrhaeddiad cymysg.

Grwpiau cyrhaeddiad o fewn dosbarth: grwpiau gallu (gallai'r rhain gael eu trefnu mewn grwpiau tabl) o fewn dosbarth cyrhaeddiad cymysg.

Setiau: 'setiau' cyrhaeddiad rhwng dosbarthiadau yn yr un grŵp blwyddyn (e.e. rhoddir plant ym mhob dosbarth blwyddyn 4 mewn' setiau' uchel, canol ac isel mewn mathemateg yn seiliedig ar eu cyrhaeddiad mewn mathemateg).

Ffrydiau: mae plant yn cael eu neilltuo i ddosbarth yn ôl eu cyrhaeddiad cyffredinol lle maen nhw'n aros yn gyson ar gyfer pob pwnc.**Arall (gan gynnwys grwpiau blwyddyn cymysg):** Math arall o grwpio e.e. lle mae plant o wahanol grwpiau blwyddyn yn cael eu dysgu gyda'i gilydd.

Os ydych chi am ddweud unrhyw beth arall wrthym am arferion grwpio, rhowch sylwadau yma. Ee. ydych chi wedi newid unrhyw arferion grwpio ers 2020 neu a ydych chi'n cynllunio unrhyw newidiadau?

ARFERION GRWPIO MEWN DARLLEN YN EICH YSGOL

Wrth feddwl am addysgu DARLLEN, ticiwch y datganiadau sy'n disgrifio arferion grwpio orau yn eich ysgol.

	Gallu cwbl gymysg	Grwpiau gallu o fewn dosbarth	Setiau	Ffrydiau	Arall (gan gynnwys grwpiau blwyddyn cymysg)	Amh.
Derbyn						
Bl.1						
Bl. 2						
Bl. 3						
Bl. 4						
Bl. 5						
Bl 6						

ARFERION GRWPIO MEWN YSGRIFENNU YN EICH YSGOL.

Wrth feddwl am addysgu YSGRIFENNU, ticiwch y datganiadau sy'n disgrifio arferion grwpio orau yn eich ysgol

.

	Gallu cwbl gymysg	Grwpiau gallu o fewn dosbarth	Setiau gallu	Ffrydiau	Amh.

Derbyn					
Blwyddyn 1					
Blwyddyn 2					
Blwyddyn 3					
Blwyddyn 4					
Blwyddyn 5					
Blwyddyn 6					

ARFERION GRWPIO MEWN MATHEMATEG YN EICH YSGOL.

Wrth feddwl am addysgu MATHEMATEG, ticiwch y datganiadau sy'n disgrifio arferion grwpio orau yn eich ysgol.

	Gallu cwbl gymysg	Grwpiau gallu o fewn dosbarth	Setiau gallu	Ffrydiau	Amh.
Derbyn					
Bl. 1					
Bl. 2					
Bl. 3					
Bl. 4					
Bl. 5					
Bl. 6					

Ychwanegwch unrhyw wybodaeth bellach am grwpio mewn Saesneg, Cymraeg a mathemateg yn eich ysgol:

Atodiad C: Cwestiynau cyfweliad manwl lled-strwythuredig

Nodyn atgoffa esboniadol ar gyfer cyfwelwyr:

Mae Llywodraeth Cymru wedi comisiynu Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant, mewn cydweithrediad â Phrifysgol De Cymru a Choleg Prifysgol Llundain, i ymgymryd ag ymchwil i archwilio arferion ar gyfer grwpio dysgwyr, gan gynnwys addysgu cyrhaeddiad cymysg, sy'n cael eu defnyddio mewn ysgolion yng Nghymru.

Dyma astudiaeth gwmpasu sy'n archwilio arferion grwpio mewn ysgolion yng Nghymru (sut mae ysgolion yn eu defnyddio, yr iaith maen nhw'n ei defnyddio ac agweddau tuag atynt).

At ddibenion yr astudiaeth hon, rydym yn edrych ar ba raddau, sut, ac i ba ddiben, mae ysgolion ac ymarferwyr yn 'grwpio' disgyblion at ddibenion addysgu/dysgu, i gael gwell dealltwriaeth o'r arferion hyn a sut y gallent lywio polisi addysg yng Nghymru.

C1. Sut mae grwpio myfyrwyr yn cael ei drefnu yn eich ysgol?

C2. Sut ydych chi'n disgrifio'r grwpiau addysgu? Pa dermau sy'n cael eu defnyddio yn eich ysgol i'w disgrifio?

C3. Ydy'r un termau yn cael eu defnyddio i ddisgrifio'r grwpiau i ymarferwyr, rhieni a disgyblion?

C4. Beth ydych chi'n ei weld fel diben grwpio dysgwyr fel hyn?

C5. Ydych chi'n defnyddio gwahanol fathau o grwpio i gefnogi gwahanol grwpiau o ddisgyblion? (Ysgogiadau: Pa ffactorau/nodweddion dysgwyr sy'n dylanwadu ar eich grwpio? Ydy penderfyniadau yn seiliedig ar gyrhaeddiad blaenorol? Ystyriaethau eraill?)

C6. Ydy'r penderfyniadau hyn yn cael eu

hadolygu'n rheolaidd?

C7. A oes symudiad rhwng y grwpiau?

C8. Sut mae dysgwyr yn ymateb i fod yn y grŵp? (Awgrymiadau: a allwch chi wneud sylwadau ar yr effaith ar gymhelliant a/neu agwedd dysgwyr at ddysgu mewn ymateb i grwpio?; sut mae'r grwpio yn effeithio ar gymhelliant a/neu agwedd dysgwyr tuag at ddysgu a/neu gyrhaeddiad?)

C9. Pa ddulliau grwpio yn eich barn chi sy'n fwyaf defnyddiol i gefnogi dysgu dysgwyr o aelwydydd incwm isel? Pam?

C10. Beth ydych chi'n ei weld fel manteision addysgol grwpio dysgwyr fel hyn?

C11. Ydych chi'n mesur effaith arferion grwpio, ac os felly, sut?

C12. Ydy'r Cwricwlwm i Gymru wedi newid y ffordd yr ydych chi'n ymdrin â grwpio dysgwyr?

C13. ar gyfer ysgolion uwchradd yn unig: dywedwch wrthym pryd y gwnaeth eich ysgol gyflwyno'r Cwricwlwm i Gymru: 2022 neu a fyddwch chi'n gwneud hynny yn 2023.

C14. (ac ar gyfer arweinwyr ysgolion/cyfwelwyr SLT yn unig: A oes gennych chi gynlluniau ar hyn o bryd i ail-archwilio arferion grwpio eich ysgol yng nghyd-destun y Cwricwlwm i Gymru?)

C15. Mewn grwpiau gallu cymysg, sut mae athrawon yn cefnogi ac yn herio pob dysgwr?

C16. Allwch chi ddisgrifio rôl cymorthyddion yn gweithio gyda dysgwyr wedi'u grwpio?

C17. Pa staff sy'n gweithio gyda pha fyfyrwyr?

C18. Pa wybodaeth sy'n cael ei rhannu gyda rhieni ynghylch arferion grwpio? (Ysgogiadau

pellach: ydy gwybodaeth yn cael ei rhannu gyda rhieni sy'n esbonio arferion grwpio? Ydych chi’n ceisio eu barn?

C19. Pa fath o gymorth, megis cyfleoedd dysgu proffesiynol/mynediad at ymchwil neu arweiniad, a fyddai'n ddefnyddiol i lywio sut rydych chi'n grwpio myfyrwyr yn eich dosbarth/ysgol?

Atodiad D: Gwahoddiad i gymryd rhan mewn astudiaeth gwmpasu

Sampl o wahoddiad e-bost i ysgol, wedi'i dewis a'i gwahodd i gymryd rhan yn yr astudiaeth gwmpasu ar ymarfer addysgu cyrhaeddiad cymysg mewn ysgolion yng Nghymru: cyfweliadau manwl.

Gwahoddiad i gymryd rhan mewn ymchwil.

Annwyl [y cyfranogwr]

Rydym ni'n falch iawn o gyhoeddi bod Llywodraeth Cymru wedi comisiynu Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant, mewn cydweithrediad â Phrifysgol De Cymru a Choleg Prifysgol Llundain, i ymgymryd ag ymchwil i archwilio arferion ar gyfer grwpio dysgwyr, gan gynnwys addysgu cyrhaeddiad cymysg, sy'n cael eu defnyddio mewn ysgolion yng Nghymru. Mae hwn yn brosiect cyffrous, ac rydym yn awyddus iawn i weithio gyda chi i'r perwyl hwn. Rydym wedi atodi gwybodaeth ychwanegol i chi, isod:

Nodau'r ymchwil:

Ymchwilwyr o Brifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant. Hoffai David wahodd dau gydweithiwr o'ch ysgol, uwch arweinydd ac athro dosbarth, i gymryd rhan yn yr astudiaeth gwmpasu hon sy'n archwilio arferion grwpio mewn ysgolion yng Nghymru (sut mae ysgolion yn eu defnyddio, yr iaith maen nhw'n ei defnyddio ac agweddau tuag atynt).

Bydd hyn drwy gyfweliad i geisio eich barn am arferion grwpio mewn ysgolion Cymru: yn benodol i ba raddau, sut, ac i ba ddiben mae ysgolion ac ymarferwyr yn 'grwpio' disgyblion at ddibenion addysgu/dysgu, yn ôl cyrhaeddiad academaidd y disgyblion i gael gwell dealltwriaeth o'r arferion hyn a sut y gallent o bosibl lywio polisi addysgol yng Nghymru.

Pam fy mod i wedi cael fy newis?

Rydym yn ystyried bod eich ysgol yn y sefyllfa orau i ateb y cwestiynau ymchwil oherwydd bod gennych chi drosolwg strategol o raglenni, prosiectau, cynlluniau a gwerthusiadau sy'n gysylltiedig â grwpiau neu'n effeithio arnynt.

Oes rhaid i mi gymryd rhan?

Mae cymryd rhan yn wirfoddol. Os nad yw eich ysgol am gymryd rhan yn yr ymchwil, nid oes angen i chi wneud unrhyw beth**.** Mae gennych chi'r hawl i dynnu'n ôl o'r ymchwil ar unrhyw adeg heb roi rheswm ac ni fydd unrhyw wybodaeth a gesglir yn cael ei defnyddio a bydd yn cael ei dinistrio yn hytrach. Cadwch y wybodaeth hon er mwyn cyfeirio ato.

Os ydych chi'n cydsynio i gymryd rhan yn yr ymchwil, anfonwch e-bost at Natalie Way n.way@uwtsd.ac.uk gydag enwau'r cyfwelwyr, rhif cyswllt a dyddiad ac amser a fyddai'n gyfleus i chi. Gall cyfweliadau ddigwydd yn bersonol neu'n rhithwir dros Teams neu Zoom gydag aelod o'r tîm ymchwil. Gallwch hefyd ddewis cyfrwng eich cyfweliad (Cymraeg neu Saesneg) na ddylai bara mwy nag 1 awr ar gyfer pob unigolyn sy'n mynychu.

Bydd UWSTD yn gallu rhoi taliad bach i chi i gydnabod eich amser, eich arbenigedd a'ch cyfraniad ar ffurf £200.

Beth fydd gofyn i mi ei wneud?

Mae cymryd rhan yn yr ymchwil yn golygu y byddwch yn rhoi ymateb dienw i gwestiynau mewn cyfweliad ar faterion sy'n ymwneud ag arferion grwpio o fewn eich lleoliad ysgol a'ch awdurdod lleol.

Nid ydym yn credu bod unrhyw anfanteision neu risgiau o gymryd rhan yn yr ymchwil hon ac er na allwn addo y bydd yr astudiaeth yn eich helpu chi, gallai'r wybodaeth y byddwn ni'n ei chael ein helpu i wybod mwy am arferion grwpio a chyrhaeddiad mewn addysg yng Nghymru.

A fydd fy atebion yn gyfrinachol?

Bydd anhysbysrwydd, cyfrinachedd a diogelwch yn cael eu sicrhau bob amser. Os ydych chi'n rhannu gwybodaeth sy'n awgrymu camymddwyn neu fod unrhyw un mewn perygl ddifrifol o niwed, bydd gofyn i'r ymchwilydd rannu'r wybodaeth â chyrff statudol perthnasol.

Beth os oes problem?

Os oes gennych chi unrhyw bryderon am yr ymchwil hon, gallwch gysylltu ag Anna Brychan yn y lle cyntaf, Cyfeiriad e-bost: a.brychan@uwtsd.ac.uk

Beth fydd yn digwydd i'r wybodaeth a ddarperir?

Bydd y wybodaeth y byddwch chi'n ei rhoi yn cael ei chadw'n ddiogel wedi'i diogelu gyda chyfrinair yng nghyfrifiaduron Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant, bydd yn cael ei dadansoddi gan y tîm ymchwil a bydd adroddiad yn cael ei gyflwyno. Bydd y wybodaeth a gesglir yn ystod y prosiect yn cael ei chynnwys mewn adroddiad fydd yn cael ei gyhoeddi ar wefan Llywodraeth Cymru ac o bosibl mewn cyhoeddiadau eraill gan Brifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant, mewn cydweithrediad â Phrifysgol De Cymru a Choleg Prifysgol Llundain.

Bydd y canfyddiadau'n cael eu cyhoeddi mewn cyfnodolion academaidd a'u cyflwyno mewn cynadleddau ac mewn sesiynau addysgu yn unol â Rheoliad Diogelu Data Cyffredinol y DU (GDPR y DU). Ni fydd eich enw nac enw eich sefydliad mewn unrhyw adroddiad neu gyhoeddiad. Mae rhagor o fanylion yn yr Hysbysiad Preifatrwydd (DOLEN)

Pwy sydd wedi cymeradwyo'r astudiaeth?

Rhoddwyd cymeradwyaeth ar gyfer yr ymchwil hon gan Bwyllgor Moeseg Ymchwil Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant.

Rydym yn edrych ymlaen yn fawr at gyfarfod â chi a hoffem ddiolch ymlaen llaw am eich cyfranogiad.

Tîm ymchwil UWTSD.

Gwilym Siôn ap Gruffudd

Anna Brychan

Laurence Thomas

Siobhàn Eleri

Natalie Way